

1
138055
Incunabel

Vion de Regno

Platonem de Benedictis

(Dononiae). MCCCCXXXXIII. (1493).

E-S

GW 8369

n. Kauf von Hans Simonsohn - 17
1883, 1/2

I
138055
Incunabel

Dion de Regno.

No 190496

Ad Illustrissimum et Serenissimū dominū dominum
Maximilianum diui Cæsaris Friderici Tertii filium
Franciscus de Picolhomineis Senensis . S . Eustachii
Cardinalis .

417

Nihil habui Maximiliane Illustrissime quod ad
te mitterem . cum ætati tum fortunæ tuæ conue
niētius quā Dionis libellum de regno . Cum i pri
mis pulcherrimū sit cui rei natus destinatusque sis ei iā
inde ab infantia prima ipsis cum annis increfcere ut si
fieri possit antequam accipias imperium : dignus ipio
cæsare : glorienturque dionis homines : nō solum
principem te sibi propriū et futurū : sed etiam optimū
atque moderatissimum habituros . Nec tam imperandi
cupidum quā recte imperandi studiosum uideri : cum
cui aliquando sint parituri . leges itaque dionē . et leges
pauloate eam ætatem quā is regem instituit nō ab incuna
bulis orsus regiam educationem Sed ab iis annis qui
nō sperare duntaxat regnum possint sed etiam capere
Tibi uero eo minus erit elaborandum quod habes in
tra regiam : patria atque auita monumenta iuste clemē
terque imperandi tuis . et regiæ moderationis rudimē

ta didicisti domi : ut etiã sine dionis preceptione q̄
qd ad regnãdi artē p̄riēat . ipe aut natura tua prestãti
aut diui Cæsaris parentis tui exemplo asseq̄ potueris .
sed ea est mea meorumq̄ obseruantia in Austria fami
liam : ea beneficiorum amplitudo ut quanquam spei
plenissimum te uideo addam tamen incita menti ali
qd quo uel euadere sūmus possis uel hec legēs itelligas
eam euasisse . Tunc enim regiū culmen Imperatorios
que numeros omnes impleueris cum dionis præcepta
naturæ tuæ splendoriq̄ maiorum adiūxeris Vale . Ex
urbe . kal . Ianu . M . cccc . Sexagesimonono .

INTER OMNES RERUM scriptores
Nicolae quite pontifex maxime, qui iussu
tuo in romanū uertuntur sermonem nul-
lum ego principi nec aptiorem nec magis
necessarium puto. quā dionem hunc pru-

saensem quem ego nuper interpretatus sum. Scribit
enim de regno idest de rebus iis quæ ad principem in-
stituendum pertinent. et omnes fere conditiones col-
ligit atq; comprehendit: quas optimus princeps habe-
re debet: et copiose et accurate. par enim est hominē
diligentem et acutum: cui multa in terra peragrauit.
et diu peregrinatus est multa multa nosse. et ī-
perandi rationem perspexisse. Maxime cum Traiano
Imperatori familiaris fuerit adeo ut sæpe cum eo in eo-
dem curru ueheretur. Par est etiam maximum philo-
sophum et sophistam multos ex antiquis philosophis
perlegisse: qui de regno conscripserunt. Vt platonem
Theophrastum Antisthenem xenocratem et plerosq;
alios excellentis uiros. et maximis in rebus exercitatos.
Præterea nō ī paucos incidisse q; de prefectura: de princi-
patu: de imperio: de tyrānide ac de simili aliqua materia
pertractarūt. quibus ex rebus uir doctus hūc librū effecit.

Atque ut ego ex multis indiciis assequi possum ad traianum
perscripsit, quantum nusquam eum nominati appellat: opus
perfecto principi utilissimum dignumque ut ab eo legatur:
qui administrandae rei: et regendorum populorum cura
gerit Totum enim fere in actione quadam et usu uersa
tur gubernandi. Genus habet orationis non elatum:
nitidum tamen tersum ac lene. Nam dion ob eloquen-
tiam chrisostomus a grecis est cognominatus Nos eum
non quantum in animo habebamus sed pro tempore
expoliuimus. Nihil enim satis expoliri et excoli potest
quod nimis acceleratur. Hunc itaque Nicolae quinte
Pontifex maxime si quando uocabit leges. Nam et si
multarum rerum usu ac doctrina omnes boni principis
et uigilantissimi pastoris numeros complexus est ac pluri-
mum pro te sapiens erit tamen legenti ut spero non iniucundus.

*dion gr
chrisostomus
lani v. 2*
*Quo
pro rito p...*

F Erunt alii Thimotheum musicum cum
se alexandro regi ostentare uellet perite admo-
dum ac musice ex illius more fuisse modulatum
Non mollem sane nec tardum quendam modum: nec
ex iis illum qui ad remissionem segnitiemque perducunt:
sed ipsum: ut ego arbitror orchum qui palladis carmen di-
citur. Alexandrum uero tanquam numine correptum mox
ad arma profuuisse. adeo illum tibiae numerus ac mu-
sici cantus uehementia concitauit. Cuius quidem cau-
sa non tam musicae uis fuit quam regis animus et ue-
hemens et excitatus. Nam Sardanapalim ex thalamo

a mulieribus nedum Thimotheus aut alius quiuis iu-
niorum : Sed ne Marsyas ille nec olimpus excitasset .
Atq; ut ego quidē existimo etiam si pallas ipsa profecu-
ta esset carmen suum : ille nunquam arma attigisset .
sed aut surgens saltasset aut uersus esset in fugam .
Adeo molliter ac misere in tāta potentia detinebatur .
Nos autem in opere nostro nec deteriores esse homine
modulatore : nec minus uirilem ac magnanimam ora-
tionem illius ictibus inuenire debemus nō uno modo
tātum temperatam : sed acrem mitem : bellicam : pa-
catam : legitimam : ac uere regiam . Cum princeps non
solum uirilis mea sententia : sed iustus et audax et cle-
mens esse debeat . Quod si thimotheus quemadmodū
bellicum modum norat : ita eum nosset qui et iustū
animū et prudentem et temperantem et humanū exhi-
bere potest . Non solum ad arma respicientem : sed ad
pacem ad concordiam : ad horum curam ad uenera-
tionem deorum : maxime dignus fuisset qui semper
astitisset alexandro non sacrificanti solum : sed indist-
crete prater dignitatem ac decorum lugenti et accerbi-
us quam lex aut æquitas postulat punienti et in socios
et amicos seuienti et mortales ac ueros parentes contē-
nenti . Verum non omne auxilium nec plenum morū
remedium musicae habitus ac facultas præstare potest .
Nā ut poeta inquit . Non asclepiadis hoc deus exhi-
buit sed solus prudentum ac sapientum sermo quales
ex antiquis multi fuerūt : id efficere potest . perfectus

uita dux et docilis ac prestantis naturæ opitulatur est
qui concinne ad uirtutē omnem exortando perducit .
Sed quæ nam studio tuo satis conueniens ac digna ex-
ercitatio erit ? et unde nos adeo perfectā consumatāq;
orationem inuenire poterimus homines uagi atque
operarii : qui laboribus et operibus quantum licet
gaudemus : Qui sermones et ad nos ipsos et ad alios
quoscunq; adhortandos conficimus . Ita loquentes
quæadmodum ii canunt et loquuntur qui graue ali-
quod onus mouent ac transferunt quiete opus suum
solantes . cum operarii sint non cantores nec carminū
effectores . Verum cum multi sermones sint in philo-
sophia memoratu digni qui mirā audientibus utilita-
tem afferunt : opus est ut eum inueniamus qui magis
ad rem pertinet debic suadebam musas et appollinem
inuocantes quam promptissime fieri potest persequa-
mur . Age itaq; optimi principis conditionē breui com-
prehendamus . Rex unus cui scepra dedit ueneranda
que iura iuppiter: ut quæ recta forent et iusta uideret .
Præclare quidem Homerus cum alia permulta tamen
hoc etiam uideretur dixisse quasi nō omnes sceprū at-
que imperium a ioue habeant : sed soli boni . Et quasi
non ualde multi in consulendo et gerenda subditorū
cura idonei sint . Et q; princeps non luxu atque intem-
perantia diffluere debeat . Nec ignorantia : contumelia
superbia : ac cæteris uitiis refertus esse . Nec animum

*Optimi principis
officium*

ira . metu : tristitia : uoluptate : uariisq; cupiditatibus
perturbatum habere sed et sibi et subditis aduertere tã
quam uerus custos ac pastor populorum . non tanquã
epulo aut conuiuia ut quidam dixit . sed nec ei tota no
cte dormiendum est cum ad desidiã ocium non ha
beat . Hac homerus : ut ceteri sapietes ac ueridici ho
mines : ita dicit . Nam nemo improbus nec intemperãs
nec auarus sibi aut alii nunquam recte dominabitur .
At neque rex erit : et si id græci omnes et barbari et ui
ri et mulieres dicant et non solum eum admirentur et
ei obtemperent . sed etiam uolucres ac feræ in monti
bus iussa eius peragant non minus q̃ homines . De ho
merico itaque ac uere principe dicamus . Sic enim seri
mo simpliciter prolatus sine ulla assentatione uel con
uicio ipse a se ipso similem agnoscit ac laudat dissimi
lem uero arguit ac uituperat . Hic itaque in primis de
orum cultor est : et diuina ceteris præfert . Vir eni iu
stus ac bonus nulli magis obtemperare quam iustissi
mis et optimis diis potest . Quisquis uero malus place
re se diis putat hoc ipso primo sceleratus est . Nam aut
stultum deum aut iniquum existimat . Post deos ho
minu curam habet bonos et honoribus et caritate cõ
plectens . curans uniuersos . Nam qui magis armenta
cûrat q̃ qui ea pascitur ? Qui ouium gregi melior est
et utilior ? q̃ opilio . Qui equorum amantior ? q̃ q̃ eqs
plurimum utitur . et ex eis percipit emolumentum :

Nota

Quem uero tamen esse humanum decet? quam qui
hominibus imperat? et ab eis habetur in admiratione?
Pergrauis enim res est si quis agrestibus feris et tam
sibi dissimilibus quibus imperat beniuolentior sit: quam
princeps hominibus: qui mites et ei similes sunt. Et
armenta quidem pastores maxime ferunt ac diligunt.
et equi aurigas. Venator a canibus custoditur et ama-
tur. ac cetera denique quae subdita sunt ita diligunt
dominos suos. Quomodo igitur non ualde iniquum
est. ut stulta et ratione carentia animalia curatores suos
agnoscant et ament. Id uero quod omnium pruden-
tissimum est et quod gratias referre scit ignoret atque
insidetur. Sed principem mitem et humanum non
solum ab hominibus diligunt uerum etiam amari neces-
se est. Atque ipse cum omnes sibi et amicos et beniuo-
los arbitratur mitem se ac propitium omnibus prebet.
Illud quoque existimat plus sibi propter principatum et
curae et diligentiae. quam diuitiarum et uoluptatum
habendum esse. Qua propter laborum amantior est
quam plerisque uoluptatum et diuitiarum. Non enim igno-
rat uoluptates obesse ac debilitate plurimum solere.
Labores uero prodesse atque robustos efficere. Atque
soli huic licet milites commilitones appellare: eos uero
quibus cum consuetudinem habet: amicus nisi amicitiae
nomen ridiculum arbitretur. Ciuum atque subditorum
pater non solum nomine uocatur sed etiam re id ostendit

At dominus nedum liberorum sed ne seruatorum qui-
dem uocari gaudet. Non enim tam sui qui unus est:
quam omnium hominum gratia se imperare existimat
Magisque ipse gaudet: qui facit quam qui accipit
beneficium. At solum uoluptatis huius insatiabilis
est. Nam cetera quidem principatui nec *Naria*: bene-
ficientiam uero rem spontaneam ac felicem putat. *Bo-*
ni tanquam sibi nunquam defuturi perliberalis est.
mali non magis quam sol tenebrarum hunc qui ui-
dent et cum eo conuersantur nolunt relinquere. Qui
audiunt non minus uidere cupiunt: quam filii paren-
tes inuenire. Hunc hostes magnopere timent imo nul-
lius se hostem profiteretur. Amici uero confidunt: et
qui prope sunt in tuto se esse arbitrantur. At contra
malo Nam et inimici confidunt et amici terrentur et
metuunt. bonitate quidem ac mansuetudine suppli-
cantes adhortatur. his uero qui ad eum accedunt non
metum aut terrorem sed quod metu praestantius est
reuerentiam affert. Nam qui timet oderit ac fugiat
Qui uero reueretur expectet atque admiretur *nece*
esse. simplicitatem ac ueritatem regium quiddam ac
temperatum putat. Fraudem uero et astutiam re stul-
tam ac seruilē. Cū maxie feras eas fallaces ac fraudulē-
tas uideat quae timidissime atque ignauissime sūt. hic cū
honoris naturaliter cupidus sit. et bonos ab hōibus ho-
norari sciat: minus se honorē ab inuitis quā amicitia
ab iis qui odere consecuturum sperat. Ita bellicosus

De actio
magis est
in passio
x
beneficentia

Timidus

De bono

pacatus

est ut in eo sit belli gerendi potestas . Ita pacatus ut ni
 hil quod contra pugnet relinquatur . Cum nec illud ei
 incognitum sit . iis maxime licere pacem agere qui pul
 chre sint ad bellum comparati . Sodalium civium ac
 militum amantissimus est . Nam qui milites despicit
 atque eos qui pro imperii salute dimicant ac periclitā
 tur uel nunquā uel raro uidet Stultum uero et imbellem
 uulgi blandiendo delinit . Idem patitur quod pastor
 qui alios qui secum gregem custodiunt : nec agnoscit :
 nec uictum suggerit : nec cum eis unquam uigilat Is
 enim non modo feris sed etiam canibus suadet ne a
 grege absterneant . At qui exercitū non laboribus exer
 cer sed desidia emollit persimilis est gubernatori qui
 nauas interdum somno et saturitate corrumpens
 uectorum ac nauis curam nullam habet . Quod si q̄s
 moderatus in his fuerit amicis uero uim afferat nihil
 cogitās ut beati emulandique uideantur : se princi
 patus sui proditorem non intelligit . Nam dum ueros
 amicos mestitia afficit : ceteri eius amicitiam recusant .
 Vnde pulcherrima se atque cōmodissima possessione
 priuat . Quis enim amico in suscipiendis laboribus
 impigrior ? Quis promptius gaudet in prosperitatibus ?
 a quo suavior laus ? a quo ueritas iucundior ? que cul
 stodia : quod munimen : quæ arma et meliora et firm
 iora sunt beniuolorum custodia ? Nam quot quisq̄
 amicos adēptus est : totidem oculis quæ uult uidet :

Delige pacem

*Qui - linc
epior*

Quis

Quis

*Amicitia
bonesta*

totidem auribus quæ audienda sunt audit: totidem intel-
lectibus quæ oportet intelligit. Nihilq; ab eo differt
cui deus in uno corpore multas animas dederit quæ
pro illo omnes provideant, sed õmissis cæteris ut mani-
festum signum dicã. Eiusmodi princeps optimus est:
quem boni nec in presenti tempore nec in futuro lau-
dare erubescunt nec ipse a circumforanis, uilibusque
opificibus cupit laudari: sed a liberis ac gēerosis, qbus
mentientibus uiuendum ei non est. Quis itaque talẽ
uirum non iure beatũ dixerit? et unde ad eum uisen-
dum ac fructum præstantissimi animi percipiendum
non confluent? quod nam studioso ac generoso prin-
cipe præclarius spectaculum? quid miti et beniuolo
iucundius? qui cum omnibus benefacere cupiat? õni-
bus potest. Quid æquo et iusto utilius? Cuius præte-
rea turior uita? quam eius quem omnes custodiunt
Cuius suauior quam eius qui se nulla in re criminari
habet. Quis illo denique fortunator? quem nemo
bonum esse ignorat. Ego quæ ad optimum principẽ
attinent simpliciter dixi: quorum si ad te pertinere
existimas beatus tu quidẽ benigna ac præstanti natura
præditus: beati etiam nos qui illius participes sumus.
Post hunc sermonem tractare cupiebam de primo ma-
ximoque omnium principe ac rege quem mortales in
rerũ hūanarũ gubernatiõe semper imitari debent ad
illũ se se cõponentes et illũ quãtũ possũt effingentes.

Propterea homerus ueros reges ac principes a Ioue
educatos dicit et consilio ioui similes: minoa qui
magnā iustitiæ famam fert Ioui familiarem appellat.
At fere quicunq; reges siue apud græcos siue apud bar
baros extitere appellatione hac digni sunt. Eos enim
iouis discipulos et emulatores fuisse ipse sermo decla
rat Solus nanque Iuppiter et rex et pater deorū nomi
natur. Item ciuitatis et amicitia præfectus: et socialis
et congenuus et hospitalis et mille alia uocabula: omnia
bona et bonorū causas habet. Nam propter imperiū
ac ptatem rex appellatur. Pater autem ut ego existimo
propter curam ac mansuetudinem Ciuitatis propter
leges et communem omnium utilitatem. Congenuus
propter eam quæ diis est cum hominibus generis socie
tatem. Amicitia præfectus et socialis quia homines
omnes congregat et amicos esse uult. hostem uero
et inimicum nullum. Supplicius quia propicius est et
supplicantes exaudit. fugiens propter malorum fugā.
Hospitalis quia hospitem non negligere et hominem
alienum ducere amicitia initium est possessionalis et
fructifer. quia fructuum et diuitiarum et possessionū
dator non autem paupertatis et inopia. Quæ uirtu
tes omnes potentia ac uocabulo principis adesse de
bent. Rectum est itaq; ut de rerum omnium admini
stratione dicamus quale est uniuersum. Id enim et
sapiens est et fœlix quod semper infinita sæcula

Deus rex
de p...
Iou...
p...

De la...
100

for
pr

...
...
P...

Supplicius
fugiens
hospitalis
fructifer

curriculis infinitis anima optima similiq; numine ac p
 uidentia iustissimo optimoq; imperio progreditur .
 Nosq; similiter cōmuni natura tum sua tum nostra
 una lege et uno instituto ordinat eiusdemq; Reip .
 participes effecit , quam qui cōlit et seruat et nihil cō l
 trahit legitimus ordinatus ac dei cultor est . Quī uero
 quantum in se est turbat transgreditur et ignorat ex l
 lex est et inordinatus siue priuatus sit siue princeps .
 quanq̄ longe maius conspectiusq; principis delictum
 est . Quemadmodū itaq; ex oībus exercituū ciuitatū et
 gentium principibus . Quisquis mores tuos imitatur :
seq; similem tui quantum pōt efficit : Is tibi socius ca
 rusq; est . qui uero dissimilem se atq; cōtrarium prabet
ignominia et crimine afficitur et ab ipso pulsus prin
cipatu prastātionibus aliis administrationem cōcedit .
 Sic ex principibus qui potestatem et curam a ioue ha
 bent . Quisquis ad illū respicit et ad illius se institutū
 legemq; conformat iuste beneq; imperans optimam
 sortem et exitum fortunatum adipiscitur . Qui uero
 transgreditur atq; eū dedecorat a quo munus id ac
 cepit nihil aliud efficit in summa rerum potestate : nisi
 quod et presentibus et futuris se intemperantem atq;
 improbum declarat phatontis fatum implens . Qui
 ut in fabulis traditur prepotentem ac diuinum solis
 currum prater sortem conscendit . Cū idoneus auriga
 non esset . Homerus quoq; sic inquit Impius atq; ani
 mo immiti crudelia cernet . Hunc oēs osi : hinc oēs

fam p/br
 tomel it
 in mal

peiora uolentes.

76-15 Dira simul uiuo : defuncto dira rogabunt.

At pius et scelerum immunis meliora uidebit .

Hunc omnes ob recta colent . hunc inclita demum

Fama uirum extremas terræ uulgabit in oras .

Perlibenter ac prompte ut dixi quantum in me est de
ioue ac uniuersa natura pertractarem . sed quoniam id
maius est quam presens tempus patiatur et accuratio
re indiget demōstratione . Fortasse alias nobis ocium

erit ad id persequendum Nunc si fabulam imo sermo
nem sacrum ac sanum audire uis in modum fabulæ re

citatum forsitan tibi cum deinceps recordabitur : uide
bit nō absurdus . quē ego oli e muliere siue heliēsi siue

arcade audiui : quæ multa de hercule percensebat . Nā
cum propter exilium uagus aliquando essem . Diis qui

dem gratias habeo quod me multarum rerum iniusta
rū spectatorem esse non permiserunt : multum terræ

ut potui tum apud græcos tum apud barbaros in men
dici habitu et amictu peragraui .

Non ego delicias epularum nec mulierum

Sed modicam uictu cererem panemq; petebam .

Cumq; i peloponessum uenissem ciuitates quidem nō
admodum accedebam sed in agro ubi multa perspicui

poterant permanebam meq; pastorum ac uenatorum
simplicibus ac strennuis moribus immiscebā : ab heleo

autē opido pisam secus alpheū proficiscens aliquādiu

uiam habui. Postea in siluam ac regionem quandam
perdifficilem et in plures tramites incidens qui ad ipsa
ut puto pecorum armenta deferebant in ipso meridie
uagabar et errabam quem percontarer neminem offen
dens. Tandem in edicto quodam loco arborum coro
nam quasi lucum aspicio appropero si uiam inde ali
quam uel domicilium uideam. Inuenio lapides temere
congestos et uictimarum pelles et baculos et clauas su
spensas pastorum (ut arbitror) uota. Paulo ulterius
mulierem quandam uideo robustam magnam aetate
anum amictu agresti cinctos quosdam canos demit
tentem. Ea interroganti mihi perbenigne ac leniter:
uoce dorica respondit. Nam et locum eum herculi sa
crum dicebat et quod filium pastorem haberet et quod
ibi oues pasceret: et quod sibi deorum mater diuinati
onem dedisset et quod pastores omnes et agricolae in
digenae eam saepe consulerent pro fructuum pecorumque
generatione ac salute. Nec tu inquit sine diuina sorte
huc aduenisti. nec te uacuum abire sinam. Post haec
praedicebat non multum mihi temporis ad errores et
erumnas superesse. Haec omnia non ita dicebat ut alii
numine afflati et anxia et caput circumagens nec terri
biliter inspicere conabatur: sed continenter admo
dum ac temperanter. Cum tu inquit aliquando con
gredieris cum uiro potenti et plurimae regioni ac pluri
mis hominibus imperati: ne pigeat fabulam hanc enarrare

de uita

Comes
vini
C. 109
v. 10
v. 11
v. 12

et si nonnulli te ut garrulum et uagum hominem cō-
tempturi sint . Nam hominum omnium sermones ac
sapientia ad dei uerba et inspiratōnem nihil sane sunt.
Quacūq; enim ab hominibus sapienter uereq; de diis
ac uniuerso dicuntur . non sine diuina uoluntate ac
fortuna per primos illos ac diuinos uates in animis ho-
minum fuere : qualem in thracia orpheum musæ filiū
dicunt : qualem pastorem eum qui in monte quodam
boeciae musas audiuit . quicūq; uero nulla inspiratione
nullo numine aliquid ex se tanq̄ uerū in uita itulerūt
absurdi et improbi extitere . Aduerte itaq; animum et
Fabulā hanc uigilanter audi ut memor illi recenseas
cui te congressurum dico . Ea de deo est apud quem
sumus : qui Iouis filius ut omnes dicūt ex Alcmena ge-
nitus non solum argis : sed toti græciæ imperitauit . Hoc
multi non norunt sed quod peregrinando militauerit
atq; imperium seruauerit . Quidam dicunt tunc heury-
steum regnasse qui omnium præstantissimus et laborū
patientissimus fuit . Hæc a quibusdam temere dicuntur
Nam ille non solum græciæ rex fuit sed toti orbi et ho-
minibus omibus imperauit apud quos eius templa sunt
ab oriente sole ad occidentem . Fuitq; simplicibus nō
autem multiplicibus ac superuacaneis improborū hōi-
num cauillatōnibus uersuciisq; eruditus . Hæc de eo di-
cuntur q̄ nudus erat preter leonis pellem et clauam :
quod ideo dictum est : quia aurum et argentum et uel-
stem nihili faciebat nisi quātū ea largiretur et erogaret

Orph. & Boecii
filius

Alcmena
filius

heurysteus

fuere quibus non solum opes infinitas et terram et ar-
menta equorum ac bouum donaret : sed etiam ciuitates
et regna omnia sua existimans et nihil alienū simulq;
beniuolentia accipiētū datis adesse. Sed nec illud uere
dicunt quod solus sine exercitu orbem peragrabat Nā
quomō uel ciuitates expugnare uel tyrānos euertere
uel ōnibus ubiq; sine copiis īperare potuisset. Sed quia
et animo promptus et corpore ualidus et laborum pa-
tientissimus fuit. Idcirco dixerunt eum solum proficī
sci et ea efficere quæ uolebat. Huc accedebat quod pa-
ter multam de eo curam habebat : et ad præclara certa
mina impetum dabat; quæq; per auguria per exta per
omnem diuinationem illi significans . Quem postq̄
nec auaritiæ nec uoluptatibus deditum animaduertit
quorum gratia multi mortales diuitias amant; sed sibi
ipsi imperaturū et q̄ plurimum posset q̄ plurimis bene-
facere cupientem Et quanq̄ generosam illius naturam
intelligeret cogitans tamen quantū in eo esset mortali-
tatis et quod multa sunt hoīnibus et intemperantiæ et
deliciarum mala exempla . Multiq; eum qui optimus
a natura sit inuitū tamen præter eius ingeniū mentēq;
peruertunt. Hæc putans mercurium mittit simul qua-
ferenda sint imperat . Ille cū thebas uenisset ubi iuue-
nis hercules educabatur qui nā esset et a quo missus
edixit sūmensq; eum uia quadā secreta et hominibus
inaccessā in mōtis cacumen quoddā perduxit circū-
spectū atq; excelsum . Cuius exteriora rupibus erectis

et profunda ualle prærupta erant flumine illū circūfluente
 ac tantum sonitum strepitūque edente ; ut ab imo in
 sūma aspicientibus unus uertex uideretur qui re uera
 duo erant ab una radice puenientes: multūq; iter se-
 se distabant quorum alter regius apex uocabatur ioui
 regi sacer . Alter uero tyrannicus cognomen typhon
 q; aditus duos habebat regius tutū et amplū ut si cui
 a maxio deo esset cōcessū uel curru sine offensione ac
 periculo adiri posset . Alter uero arcum obliquū ac
 uiolentū ut plurimi per eum ascendere adorsi in ripas
 ac flumen præcipientes ierunt ut pote iniuste uadentes .
 Atque ut ego dixi multis a longe inspicientibus duo
 unus uidentur . Cū regius tanto sublimior sit ut etiā
 nubes excedat in puro ac sereno aere . Alter longe in-
 ferior circa ipsam nubium regionem tenebrosus atq;
 caliginosus quo postquā mercurius herculē perduxit:
 ōnem ei loci naturam ostendit . Cum hercules ut itue-
 nis ac studiosus quæ intus erant uidere uehementer cu-
 peret . Sequere ergo inquit ut eorum differentiam ui-
 deas quæ stulti ignorant . Ostendebat ei primum in
 maiori apice mulierem quandam pulcherrimam ma-
 gnam illustri solio sedentem ueste candida : sceptrum
 tenentē: nō ex auro argento ue sed ex alia quadā purio-
 re clarioreq; natura qlē iunōem describūt facie admo-
 dū uenerāda ac lata ut boni ōnes ituentes plurimum
 cōsiderent: malus uero nullus magis eā itueri posset q̄
 uisu hebes solis iubar īspicere: eius uultus cōstās sui: si

typhon
apex
typhon
apex
typhon
apex
typhon
apex

Not. d. 10

milis erat aspectus nequē toruus. Locus ipse quietem plurimā et fauorem omniū meliora loquentiū sine tumultu obtinebat. Omnia fructibus omnigenisque animalibus plena. Aurum argentū æs ferrum ibi coaceruata non quod illa auro argento ue quicquē intenta esset: sed potius animalibus fructibusque delectabatur: quam ut hercules uidit uerecundia permotus erubuit: at tanquē puer aliquis generosam matrem ueneratus est mercuri umque interrogat quæ nam ea esset. Cui ille hæc iquit: est beati regni regina ac dea ab ioue deo procreata. qua propter hercules magis atque magis confusus rursū in terrogat quæ nam sit alia mulieres quæ eam circumstant: adeo formosæ: adeo magnificæ et uultu masculo. Hæc inquit: quæ irate ac toruū aspicit: a dextris sedens iustitia est pulchritudine plurima ac manifestissima splendens. Iuxta quam equitas est ualde illi similis specie tamen paululū differens. Ex altera parte mulier admodum speciosa ac delicata suaue ridens pacem eam uocant. mulier uero quæ prope reginam ac iuxta illius sceptrū stat robusta cana magnanīa: lex dicitur eademque recta ratio nominatur consilii particeps et collega qua sine nihil illis nec facere licet nec cogitare. Quæ cū hercules audiret uideretque mirūmodū delectatus et nimium aduertebat: ut quæ nūquē illarū esset obliturus. Hinc post quā ad tyrānicū ingressū discederunt. Specta inquit eam quā plerique mortales tantopere adamant pro quā tanta nerogia suscipiunt cadesque moliant filii parentibus et

Parentes filiis et fratres fratribus insidiantur: maximū malū exoptantes ac beatum appellantes pœnitentiæ potestatem. Et primo illi ingressū ostendebat qui quidem unus manifestus uidebatur: quanquā is ut ante dixi fallax et ad ipsū deferens precipicium alii uero permulti occulti. Tota autem circūstans regio subdita ac diuisa sub ipso folio uidebatur. Tramites et aditus omnes sanguine et cadaueribus pleni per horū nullum herculem duxit. sed per aliam quandam puriorem uiam ut pote spectatorem futurum qui postquam introgressi sunt tyrannidem inueniunt sese regno de industria affingentem et longe ut ipsa putabat altiore folio sedem quod cælaturas quidem plures auro ebore electro ebene et coloribus uariis distinctas habebat. Sed solii basis nec stabilis erat nec firma sed mobilis ac nutans nihilque omnino ordine dispositū inerat: sed ad gloriam ad iactantiam ad delicias: omnia multa sceptrā: multæ tyaræ: multa in capite dyademata. Nam et regni mores imitata pro amico arripu (nescio quid) submissè ac subdole susurrabat: pro uenerando latoque aspectu triste ac seuum aspiciebat. Et ut magnanima uideretur accedentes despiciens honore nullo dignabatur. Ex quo omnibus infensa omnes ignorabat sedensque quiescere non poterat crebro circūspectans: crebro a sede exiliens. Aurum in sinu turpiter seruabat: rursusque id totum ex metu effundebat: post rursus ne quis id haberet corripiebat. Vestis eius uaria nam et purpura

et punicea et crocea pepulorū ps alba erat : amictus magna ex pte discissus: colores uarios: nūc timens nūc anxia: nūc diffidens: nūc irata emittebat. Interdū tristitia hūilis: Interdum lētitia elata nunc admodum effuse ridens: mox rursus lugens. circa eam mulierū turbā non qualem circa regnum diximus sed crudelitas iniuria iniquitas seditio quæ omnes illam dilacerantes pessime disperdebant pro amicicia seruilis illiberalisq; adulatione aderat: non minus quam ulla illarum insidiosa ac perniciosa quæ cum satis spectata esset Mercurius herculem percontatur utra sibi earum placeat. Alterā inquit uehementer admiror ac diligo uere quæ mihi dea uidetur quam ut emulemur ac beatam dicamus æquum est. Posteriores uero hanc inimicissimam sceleratissimamq; existimo: quam perlibenter ex hoc scopulo præcipitem darem ac penitus abolerem. Hæc cum Mercurius intellexisset ioui renunciauit ille herculi ut idoneo totius humani generis îperium permisset qui ubicunq; tyrannidem tyrannum ue intelligeret supplicis afficiebat ac prorsus extinguebat tū apud græcos tum apud barbaros. Vbicunq; uero regnum regem ue honore prosequeretur et seruabat. Vnde seruator hominum dictus est: non quod eos a feris liberaret Nā quantum leo uel aper obesse hominibus potest? Sed quod immites improbosq; homines excrucieret: et tyrannorū superbiam ac potestatem contuderet: quod et nūc facit et adiutor tibi est et regni custos q̄ diu îperas.

Alexander cum adhuc esset adolescens cū
patre philippo dicitur magno ac uirili
animo sermonem de Homero habuisse :
ac omnem fere eam disputationem de re
gno fuisse . Nam alexander iam cum pa
tre exierat in exercitum prohibente quidem illo quam
quam retineri nullo modo potuit . Nam quemadmo
dum generosi catuli cæteris in uenationem exeūtibz
non patiuntur remanere : sed saepe ruptis uinculis se
quuntur : ac nonnunquam pre studio et iuuenta opus
clamore perturbant ante tempus feram excitantes :
nonnunquam etiam exilientes ipsi prædam capiunt .
Sic alexander . Nam et ipsum ferunt cheronensis pu
gnæ ac uictoriæ causã exitisse patre segnius se haben
te propter periculū ; Sed cū iam ab exercitu redissent :
ac musis apud pyeriam sacrificarent olympico certami
ne constituto quod apud eos peruetusta res erat ad ef
sentq; ambo interrogat eum philippus cur tantopere
Homerum admiraretur : et illi solum operam det . Cum
nec alios negligere conueniat : qui sapientes uiri fue
rūt . Cui alexander uidetur mihi inquit O pater non
omnem poesim regi conuenire quemadmodum nec
amicum omnem . Nam cæterorum quidem poematū
alia ego ad amores pertinere existimo : alia ad conui
uia : alia ad pugilum uel equorum laudes ac uictorias
alia ad luctus mortuorum . Quædam uero risus gratia
sunt comparata : quemadmodum comica : et ea quæ

poeta parius conscripsit. Quaedam ex his fortasse cōmunia sunt. Cum et priuatos simul et multitudinem admoneāt ut ea sunt quæ phocylides ac theognis fecit: quæ profecto quid aut nobis aut nostrum similibus possunt prodesse: qui omnibus dominari et omnium curam habere uolumus. Homeri uero poesim solam ego generosam et magnificam uideo. Cui is anius adhiberi debet qui hominibus imperaturus sit: si non omnibus at plurimis certe et clarissimis pastor proculdubio ut ipse ait futurus populorum. Et quemadmodum absurdum est: ut rex non optimo equo utatur: sic etiam ut deterioribus poetis tanquam ociosus incubat. Verum ne hoc non noris Ego non modo non aliū poetam sed ne cuiusquam quidem uersum præter homerum fere possum. Vehementer itaq; philippus eius animi magnitudinem admiratus est: quo constabat illum nihil humile nihil abiectum sentire. Sed cum herois se ac semideis iam comperare. Verum uolens illum cire: num inquit hesiodum parui faciendum putas? Non parui respondit immo nihili. At ille non regibus fortasse nec imperatoribus: sed quibusdam cui Alexander ridens pastoribus iquit fabris et agricolis. Nam pastores a musis amari dixit fabros perire admo net quantum themonem incidere debeant: agricolas quando dolium inceptent. Non ne inquit philippus utilia hæc sunt? At nō nobis o pater nec macedonibus iis qui nunc sunt sed qui olim fuere cum pascentes et

homerus b
pater dicit
Cicero
Vocare

Macedonibus
ego et

agrū colentes tribalis et yllrys seruibant Sed quæ
ab hesiodo inquit adeo magnifice de satioe ac messe
dicuntur non ne tibi placent?

Pleados est ressecanda ceres adlantidos ortū Hac autē
sele stella condente serendum est . Multo magis iqu it
quæ ab homero de agricultura dicta sūt Cui philippus
et ubi nam homerus de agro colendo locutus est . Nū
ea dicis quæ sunt i clippeo isignita et arantiū et meten
tiū et uidemiatiū? nequaquē iquit sed illa potius . Ac ceu
messores domini locupletis in aruo . Quantū agri po
tuere sati comprehendere tractum . Tantum inter sese ad
uersi sternuntq; metuntq; . Farra solo succissa cadunt
densiq;e manipli . Sic phryges hic uastant illic populā
tur achiui Obliti nulla arma timent nullūq; periculū .

At homerus cum hæc diceret inquit philippus ab hesi
odo superatus est . Nōne epigrāma illud audiuisti apud
heliconem in tripode inscriptum . Hesiodus do
num dedit hoc spectabile musis . Diuinum cantum
cum chalcide uicit homerum .

Merito inquit Alexander homerus superatus est non
enim apud reges decertauit : sed apud agricolas et pri
uatos homines deliciis ac uoluptatibus deditos . Nam
et homerus in poesi sua euboeas tetigit . Admirans
philippus quo modo iquit? quia solos eos in omnibus
græcis turpiter totundit dicens retro comātes : quem
admodum nonnulli tenellos pueros nunc tondent .

Cui aridens philippus . At qui o alexander inquit po
etas bonos et graues rerū scriptores nequaquā offendere
debemus; Cum de nobis dicendi quæ uolunt habeant
facultatem Non omnem inquit facultatem Nam stesi
choro cum de helena mentiretur non fuit utile . Sed
nec hesiodus o pater uidetur ignorasse uires suas : et
quantum excederetur ab homero quid ais? Quia in
quit cum homerus heroum gesta pertractasset ipse
mulierum dinūerationem fecit et profecto muliebria
decantauit in uiris laudandis homero concedens . At
tu o alexander uter esse malle : agamemnon uel achil
les uel aliq̄ alius heroū illorū: an homerus? Mime iqt
Nā tu lōge et achillem et ceteros superas: nec deterio
rem te Peleo existimo nec macedoniā phthia debilio
rē nec olimpū montem pelio dixerim ignobiliore.
At nec peiore discipulam sub aristotele affecutus
sum quam ille sub phenyce amyntoris filio: qui domo
exul a patre dissidebat Præterea achilles aliis obtem
perat et cum paruis copiis mittitur nō rerū dominus
sed cōmilito . Ego uero nūquā sub cuiusdam iperio fui .
Tū philippus paululū p̄citus nō ne iqt sub meo ipio
es alexander? nequaquā respōdit : Nā tibi nō ut regi sed
ut patri obtēpero . At tu iqt philippus ais te matre dea
natū quēadmodū achilles: nū olympiadē thetidi cōpa
rare uis? Ad hæc Alexander leuiter subridens O pater
inquit ea mihi quam nereides omnes uirilior uidetur .

Hic philippus subridens non solum inquit uinlior sed bellator . Nam mecum certare non cessat . Hæc quidē ita inter se colludebant Rursus eum philippus interrogat . Cum tu tantopere homerum admirere cur eius sapientiam aspernaris . Quoniam preconem inquit magna et clara uoce in olympia prædicantem perlibenter audio: nō tamen alios uicentes prædicare uellē: sed ab aliis prædicari. quæ cū dixisset aperte declarauit homerum celestem ac diuinum hominem fuisse: et uerum uirtutum præconem se uero ac uiros eius pugiles ac certatores clarorum operum esse . Nihilq; absurdum inquit o pater si et ego bonus poeta esse natura id concedente: quando quidē et oratoria regi pernecessaria est Nam tu saepe tum et aliis Athenas administrantibus tum etiam demostheni rescribere ac respōdere cogeris oratori ualde blando ac uehementi ? Vellem inquit alludens philippus pro demosthenis ui Atheniensibus amphipoli cōcedere Sed dic mihi quid nam homerus de oratoria sentiat . Videtur mihi o pater uehementer eam admirari non enim dicendi magistrum phœnicem achilli induxisset-nam eum a patre missū dicit ut Quæ dicenda forent et quæ peragenda docerēt . Et optimum quenq; ex principibus facultatis huius studiosum fecit . Vt dyomedem ulixem nestorem ; et alterū tū prudentia tū facundia præstantem Nā initio operis sic ait . Cuius et e liga par melli sermo fluebat . Adeo ut agamnon mallet decem eiusmodi senes cōfi

colludebat
in
se
bonos

h' homerus
pater si
appellat

tum

homerus
orator

tum

liarios quã totidem iuuenes: qualis erat aiex et achilles
Sic enim se cito troiam capturum sperabat et quanta
esset in dicendo utilitas in altero declarauit. Nam gra
cis belli diuturnitate defatigatis: et obsidionis difficul
tate. Præterea morbo et agamemnōis et achillis dissen
sione. Ad hæc cum quidam assurgeret et eorū contio
nem perturbaret multitudo ad naues imperum fecit:
et quamprimum ascendentes fugam parabant. Cum
eos retinere nemo posset agamemnone quid in tanto
discrimine faceret nesciente. Non ne solus tunc Vli
xes eos reprimere ac reuocare potuit: et tãdem cum ne
store ut manerent persuasit. Qua re nõ dubium quin
hoc oratoris opus fuerit. Multa alia adduci possent /
et non mõ homerus sed hesiodus uideretur sentire phy
losophiam et oratoriam regibus conuenire ubi de cal
liope dicit.

Calliope regum comes est ioue nata parente

A ioue nutritos pariter comituratur honorat:

Carmina quidem componere o pater et profam orati
onem conscribere ut tu epistolas i qbus te ualde excel
lere dicit nõ admodum regibus necessariũ est nisi dũ
iuuenes sũt: et ociũ ad eam rem habent: quẽadmodũ
rhebis te i studio litterarũ dicit elaborasse. Nec etiam
phylosophia regi exquisitissime attigẽda est. sed simpliciter
et sine ulla fictiõe opibus ipis se clementẽ mãsuetũ et in
stum ostendere debet. Item fortem excelsum et quod
ad diuinam naturam proxime accedit beneficum:

*Alex
Achilles*

*Agamemnon
Achilles*

Ulysses

Calliope

Calliope

Præterea cum tempus fert libenter audiat quæ ex phy-
losophia sunt: nisi a maioribus suis discrepent et con-
traria uideantur. uir autem præfrans et generosus meo
consilio delectari et animum adhiberi poesi debet: nõ
oĩ sed optimæ et magnificentissimæ: qualem homeri
solum et hesiodi scimus: ac si quis alius est qui boni
aliquid dixerit. Nec omnem eum musicam perdiscere
uolo: sed uel lyra uti uel cythara solum ad laudes et
cultus deorum Cantet præterea clarorum uirorum ge-
stra. Non tamen sapphyca nec anacreontica amatoria
carmina: sed stesichoria aut p̄idarica si qua necessitas
fuerit quamq̄ ad hæc fortasse satis est homerus. Num
tibi inquit philippus homeri ulla ad lyram uel cytharã
uidentur decantanda? Cui alexander toruũ aspiciens
ut leo Ego inquit homerica permulta ad tubam decã-
tari arbitror oportere non quidem reuocantem sed ad-
hortantem incitantem: et ea iubentem non quæ a mu-
liebri uirgineo ue choro dicuntur sed quæ ab armata
phalange magis quam cyrteia illa apud lacedemonios
Tũ philippus uehementer illũ collaudauit. quod tam
multa ac prælara de homero dixisset. Hoc enĩ iquit de
quo nunc mentionem fecimus homerus ostendit. Nã
cũ Achilles pugnam detrãctaret non eum amatoria
carmina decantantem induxit q̄q̄ bryseidis amore te-
nebatur: sed cythara utentem non me hercule empta
nec domo allata sed ex spoliis exẽpta cũ arisbam cepit

homerus
bryseidis

Num

Tũ

bryseidis

et ethionem hectoris socerū interemit nam Hac aiūm
oblectans heroum gesta canebat Quasi uir gene-
rosus ac regius nunquam clarorum operum obliuisci
debeat nec edendo nec canendo sed semper uel ipse
magnum aliquid et egregium facere. Vel eorū recor-
dari qui fecerunt. Hæc Alexander cū patre diserebat
aiūm suum ostendens. Nam et homerū sūmopere dili-
gebat: et Achilli propter Homeri poesim inuidebat:
quemadmodum nonnunquam mali pueri bonis inui-
dent quod meliores amatores habeant. Agamēnonē
uero non ualde beatum putabat Nā se longe pluribus
imperaturum sperabat. Poetas autem hos non ualde
curabat scesichori et pīdari idcirco mentionem fecit:
quod alter Homerum imitari uideretur et troiam
captam non male scripsisset et quod gentilem suum
et eodem nomie alexandrum laudasset qui phylellem
cognominatus est sic dicens fortunatorū de nomine
dardanidarum Qua propter tū postea thebas dirueret
solam illius domū intactam reliquit iubens inscribi
pīdari poetæ domū ne icendite. Solebat enī his qui eū
non male laudassent gratias plurimas referre: adeo
honoris cupidus fuit Sed o fili inquit philippus Nam
te dum talia referis perlibenter audio. Num regem uis
ædes ad uoluptatē ædificare auro electro et ebore præ-
cioso ornatas nequaquam inquit sed potius hostium
spoliis et armis et deorum templa tali ornatu placari
quali hector uolebat cū præstantissimum quemque

Mali p
miser bo

Scisichori
pīdari

phylellem

m

A

optia bono
achiuorum prouocans dicebat si uictor fuero corpus
ego sociis sepeliendum reddam arma uero detrahens.

Hæc ad templa feram suspendamq; arcu tenentis
Hic eni templorū ornatus lōge præstantior est quam
qui ex smaragdo et sardonyche est quali sardanapa-
lus niñum adornauit. Talia enim studia non regum
sunt sed stultæ alicuius ac lasciuæ mulieris luxus. Nec
ego inquit tam Atheniensibus inuideo ex eo sumptu et
impensa quam in ciuitatem ac templa fecerunt quam
ex rebus gestis maiorū Nam maridony acinacem et cli-
peos lacædemoniorū pyli captos longe præclarior ac
præstantius monumentū habent quam arcis uestibula
uel olympium illud quod infinitis talentis constat. Mi-
nime inquit philippus homerū in hoc potes laudare:
qui alcinoi regiam uiri græci et insularis non solum
ortis et arboribus et aquis iucūdisissime inhabitaret sed
aureis etiam stauis exornauit Menelai quoq; domum
eiusque ab exercitu redeūtis: non ne quasi perlicam et
medicam facit: ac non multo minus quam eam quæ se
miramidis uel darii uel xerxis fuit sic enim inquit.

R. bono
Ut solis radii splendent ut candida phœbe
Sic auro argento electro niueoque elephanto
Conspicua insignis menelai tecta nitebant.
Nam tua quidē sententia potius eam troianis spoliis
quam his splendere oportuisset: pualulū imoratus ale-
xander uidetur inquit mihi homerus nec hoc sine re
spōsiōe præterire Nā ipse fortasse regiam ad menelai

mores fecit quem solum ex omnibus achiuis mollem
bellatorem dixit: Cum is poeta nihil fere temere dicere
soleat Sed sæpe et uestitum et domicilium et uictum
ad hominum mores accommodat. Et propterea regnū
apud phæaces et ortis et pomis annuis et iugibus fonti
bus adornauit presertim calypsus formosissime atq; hūa
nissime dæx domum quæ in insula habitabat. Nam in
sulam eam tum egregie odoriferam propter suauissi
mos in ea odores dixit tum et uirentibus et amenis ar
boribus opacam. Circa speluncam quoq; uites pulcher
rimas racis onustas. Ex anteriore domus parte prata
mollia appio et aliis herbis plena. In medio aquæ nitē
tis ac pellucide fontes quatuor q̄ undiq; decurrebant
cum locus esset equalis et nulla ex parte propendens
quæ ōnia mirum imodum amatoria et iucunda erant
quemadmodum dæx facies menelai uero aulam: ut
alicuius asiatici regis et auro et opibus locupletem
Nam ille non longe a pelope ac tantalo aberat, quod
etiam euripedes in aduentu regis chorum innuere fe
cit cum diceret menelaum ob multam opulentiam ex
sanguine tant alidarum uideri At nequaquam his si
mitem ulixis domum fecit Sed ut uiri alicuius muniti
et ad hoc ipsum instructam sic dicens
Sunt alia ex aliis instructa sed illius aula
Stat uallo et muro duplici frant robore portæ
Ut uis nulla queat tantas euincere moles.

Calypso

tum

Ala

p. l. p.
1. 2. 3.

Sed poetam ipsū in quibusdam quasi narrantem acci-
pere debemus in quibusdā quasi consulētem et admo-
nentem in quibusdam quasi uituperantem et deriden-
tem. Quæ uero ad cubile et quotidianum uictum attri-
nent satis instrituere homerus uidetur regia quadam et
re uera heroica institutione : a quo lygurgus discens
lacōica cōiuiua instruit quæ illi philicias cœnas uocāt.
Nam et ipsū homeri laudatorem dicunt et primū
ex creta uel ionia poesim in græciam detulisse . Dyo-
medem itaq; ualde duriter accumbere fecit super agre-
stis bouis pelle : tela illi in cuspidem erecta circumpo-
nens non ornatus (me hercule) gratia sed ut captū
promptiora essent Heroas autem carnibus bubulis ue-
sci uirūm non uoluptatis gratia . Agamemnonem ue-
ro qui ditissimus erat et uniuersæ rei dominus : semp
bouem mactare dicit : et præstantissimos quosq; inui-
rare et aiacem post uictoriā bouis tergo accipit : pisces
nunquā gustare facit : etiam tū in littore maris essent
castrametati piscosum hellepontū uocans id quod
est cuius recte plato cōmeminit . sed nec procos pisci-
bus uesci in ithaca dixit cū ualde lasciui essent et deli-
cati et talia ederent . Cum itaque hæc ita pertractet
manifeste declarat qualem cibū et ad quē finem esse
oporteat . quem cum laudare uult roborificas epulas
dicit quod robur silicet uires exhibere possint . Hæc di-
cens docet et admonet quam uir præstans mensæ curā
habere debeat : cum ipse et uarios et lautos cibos non

homerus
philicias

hercules
bubulis
uisceribus

hercules
robore
uires

ignorarit . Quare qui nunc in his effusi sunt ut syri et
perſæ et ex græcis itali : et iones ad homericum appa-
rum atq; opulentiam minime accedunt . ſed num in
quit philippus ueſtem pulcherrimã regibus dat? nẽpe
reſpondit non tamen muliebrem nec uariam . Agamẽ
nonem ſolum purpura ornauit : et ulixem una palla
domo aduecta . Arbitratur enim principem non hu-
mitem uideri oportere : nec priuatis et multitudini ſi-
milẽ . ſed et ueſte et armatura ab aliis diuerſum : non
tamen delicatum nec curioſum Nam carem illũ auro
redimitum ad pugnam exeuntem ualde contumelioſe
increpat.

Ille auro ut mulier pugnam redimitus adibat.

Non tamen hoc demens durum depellere fatum :

Eualuit manibus domitus præſtantis achilli .

Nanq; illum æatides rapidi ſimoentis ad undam

Exemptum pariter uita ſpoliauit et auro.

Simul molliciem eius ac ſultitiã deridens qui mortis

præmia hoſtibus portaret . Sed nonne homerus aurea

geſtamina in bello laudat : ut armillarum torquium

phalerarum ex ære et auro : qualium perſæ ſtudioſi di-
cuntur . Non enim Homerum bellicarum rerum repre-
henſorem habent . In quibus ſtudiis et duces bonos et
multitudinem ordinatã fecit . Procedunt enim apud
eum achiui ordiati qui ductores timent . Barbari uero
inordinati et tumultuoſi ut grues Nã id maxime i peri-
culis ſalutem et uictoriam affert ut exercitus ductores

Clamor uirorum
clangoribus

metuat . Nam qui duces suos non timent cito hostem timebunt . Et cum achiui ductores essent quiete dixit castrametari Troiani uero cum quid eis succedere uideretur tota nocte .

Insequitur clamorq; uirū clangorq; tubarū . Quare maximum uirtutis uel uitii signū est uel continenter prospera uel aduersa incontinenter ferre . Sed homerus . O pater idoneus mihi castigator uidetur Cui rex qui animum conatur adhibere optimus erit et fortunatissimus . Is enim aperte duas res uirtutes ponit fortitudinem ac iustitiam ubi dicit . Ille bonus pugnator erat dux optimus idem .

Cura hōyia
Cyltr

Quasi ceteræ has committentur . Nec solum princeps et fortitudine et bonitate præstare debet : Sed nec eos audire qui carmina mollia et anios relaxantia canunt . nec prauas et corruptas modulatorū consuetudines admittere : quæ ad imperitæ consuetudinis oblectationē factæ sunt . Sed hæc omnia quamlongissime abiicere : et ab animo suo abalienare : et e regia ciuitate risus incontinentes et eorum auctores cum dicacitate carpentes expellere siue metrici sint siue non . Saltus quoq; lasciuos et meretricios mulierum gestus in lasciuis saltibus . Item incitatos et exleges modulationum numeros : et fractos absurdis inflexiōibus modos et multiuocorum instrumentorum uarietates omnino submouere . Solummodo eum tantum admittet qui maiori conuenit fortem clarum et grandem qui non uoluptatē nec segnicie audiētibus affert sed terrore

ingentem ac tumultuosū icutit qualem mars ipse ex
citauit. Clarius excelsa theucros hortatus ab arce.

Et achilles sola uoce priusq̄ conspiceretur troianos in
fugam uertit ex quo duodecī uirorū mors apud eorū
currus et arma consecuta est. Præterea eum cantum q̄
a musis ad hoc ipsum institutus est uictoriæ signum
qualem achilles iussit achiuos decantare cum hectorē
ad naues duceret ipse exorsus. Nunc agite o danai læt
tum præna canētes Digrediamur. et hūc naues ducay
mus ad altas Gloria nobiscum est : occidimus hectora
magnum. Quem iusta atq̄ deū troes sociiq̄ colebant
Præterea cantus adhorratorius qualis est lacedemoni
orum cum prelium ineunt : ualde lygurgi reipublice
et il'orum studiis conuenit sic

Eia agite o sparte iuuenes gens inclita bello
Rem telo gerite et Parmam proferte sinistra

Haud quaq̄ patrium spartanis parcere uitæ.

Saltus quoq̄ his similes non lasciuos et mutantés sed
quantū fieri potest fortes et temperantes introducere
debet deo primicias et reipubl. meditationem Saltum
etiam armatum cuius poeta merionem peritum dixit.

Nam troianum quendam induxit ita dicentem .

Merione quanquam celer es saltusq̄ peritus

Cessasses: si te potuisses attingere telo.

An tu aliud saltandi genus existimas poetā dixisse :
moli filium edoctum qui inter/

præstantes connumeratus est quam armatum quod
erat curetum cretensium patrium motum scilicet ce
lerem ac leuem : et ad precauendum uel euitandum te
lum agilem His consequens est ut non talia uota rerū
optet qualia cæteri; nec ita deum inuocet ut anacreon
poeta ionicus .

256. K O domitor rerum et dux amor. Qui cum nymphæ ce
ruleæ; Et purpura ludit uenus . En genua supplex am
plector tua. Tu propicius teneras exaudi preces

Faue cleobulo suscipe amorem meum.

At nec atticorum bacchanalium et uinolentorū uota
regi conueniunt; sed uulgaribus; sodalibus; hilaribus;
et animo relaxatis : quale illud est.

Vtinam ex ebore formosa fierem lyra :

Et me formosi pueri in bacchi ferrent choros

Vtinam aurum nitens ac pusillatum fierem

Et me formosum formosa gestaret mulier. Sed illud
potius ut homerus optantem græcorum omnium regē
fecit. Summe deū qui celsa colis da iuppiter oro. Nec
sol ante cadat pelago et nox ingruat atra Quā priami
hac turbē uertāq; palatia dextra. Iniciāq; ignē portis;
ferroq; rigentē . Hectoris imissa loricā cuspide rūpam.
Tum phryges et qcūq; phrygum sunt arma secuti
Mordicus apprendant prostrati in puluere terram.

Multa ex Homero præcepta et documenta fortia ac
regia afferri possent de quibus alias fortasse longius p
tractandum erit Sed in hoc maxime eius sententia

deprehenditur q̄ principem omnium optimum esse
debere existimat : quod præsertim in agamemnone
ostendit : cum exercitum parat et duces et nauium mul-
titudinem dinumerat . Ibi enim nullum heroum ei
comparari posse ostendit : sed quantum taurus magni-
tudine roboris reliquum armentum exuperat tantum
illum dixit alios excellere Fecerat atriden agamēnona
iuppiter illo Ipse die tantū reliquos præstaret achiuos :
Quantum armenta bouum precellit robore taurus .
Cætera quæ saltus et pascua læta pererrant . Quod ut
mihi uidetur non simpliciter dixit . Nam si solum eius
uires laudare uoluisset leōi illum comparare potuisset
Sed māsuetudinem eius et studium in subditos osten-
dere uoluit . Taurus enim non solum aiāl generosum
est : sed etiam uiribus utitur non sui gratia quemad-
modum et sus et leo . Aquilæ quoq̄ cibi gratia alia ani-
malia persequuntur . Qua propter potius tyrannidis
quam regni exemplum præbent . Taurus maxime ad
regni imaginem accedere uidetur . Nam et cibo prom-
pto et uictu pascuo utitur : ut nihil ei uiolētia uel aua-
ritia ad hanc rem opus sit : sed satis est ei necessaria pos-
sessio quemadmodum beatis regibus . Nam et sui si-
milibus imperat et dominatur cum cura quadam ut sic
dixerim ac beniuolentia partim eos ducens ad pascua
partim non fugiēs si qua fera irruat et totius armenti
propugnator est debilibus opem fert uniuersos a perit-
culis tueri studet ut principē ac uerum regem decet :

Cum

robore tauri

*h' tauri
Beatus t
h' p p' p'*

*V. h' tauri p' p' p'
h' tauri
partim*

et eum qui honore maximo dignus est. Et si quando
aliud armentum apparuerit. Cum duce illius decertat
uictoriae gratia ut praestantior ipse et praestantius armē-
tum suum uideatur Sed cum hoibus non pugnare et
cum brutorum animalium ad imperandum optimus
sit: tamen praestantioris imperio accedere. Robore qui-
dem et animo et uolentia a nullo superari nec cuiq̄
cedere. Cogitatione uero et prudentia sponte se subi-
cere quō nō p̄clarū quoddā p̄ceptū ac documētū pru-
dētū regū dicemus: q̄ scilicet oporteat eos hoibus iuste
imperare cum praestantiores sint et a natura id impe-
rium habeant et subditorum multitudinem consilio
et cum opus sit bello conseruare et a saeuis et iniquis ty-
rannis custodire. Cum exteris uero regibus quicunq̄
sint de uirtute certare: et propter coēm utilitatē qua-
rere si fieri potest honibus omnibus dominari deos au-
tem meliores tanquam pastores optimos sequi et pre-
stantiorem beatiorem q̄ naturā i honore preponere
et eos dnōs suos existimare. Se uero primum deinde
alios sibi subditos ostendere magni ac primi dei precio-
sissimam possessionem esse. Nam et quemadmodum
boni pastores cum taurus molestior acerbiorq̄ factus
pret er naturam ac flagitiose imperat contemnens ac
ludens armentum suum et extrinsecus insidiantibus
cedens pretendens imbecillitatem. Cum uero nullum
piculū adest tū maxie cōtumeliat et afferat parti acri-
ter ac minaciter mugiens partim erectis cornibus non

propter
physica
regum

Vultus boni
regum

3. 16. 17

(in 7. h.)

plum

resistentem feriens in minoribus et nõ repugnantibus
uires suas ostentans et armentum terrore pascere non
sinens Hunc domini et bubulci tãquam non idoneũ
armenti ducem submouent et expellunt : at mitem et
contra feras animosum et imperterritum magnificum
et uenerandum armenti ducem et custodem : qui pa-
storibus cedit et obtemperat : ad extremam usq; sene-
ctutem retinēt : etiam si corpore grauior factus sit : sic
etiam et dy . Nam maximus regum omnium rex et cu-
rator et cois hominum pater Iuppiter eum qui uiolen-
tus et iniustus et iniquus rector est uires suas non cum
hostibus ostendere : sed contra subditos et amicos uol-
uptatibus insatiabilis opibus inexplectus celer i suspil-
cando implacabilis iracundus calumniis incitator per-
suaderi nescius astrutus isidiosus deiectus intractabilis :
malos augens bonis inuidens ignorans nullum ami-
cum putans sed ut uilissimam possessionem habens ei-
cit et excludit tanq̃ indignum qui regnet et illius ho-
noris et cognominis particeps sit . Cum ignominia et
ludibrio ut phalarmi et apolodorũ et multos alios . At
fortē et humanũ et subditis beniuolũ et uirtutis cultor
rem et erga bonos studiosum ad pœnitentiã cogēte eos
q̃ iniuste fecerũt . Debilibus subueniētē . Virtuti dedi-
tos cõplectētē frequenter ad senectutē perducit quẽad-
modũ cyrrũ et deiocēmedũ et agathyrsũ scithã et leu-
conē et multos lacedæmōiorũ reges et quosdã ātiquo-
rũ i ægipto . Qd̃ si fati necessitas eũ āte sēctutē cogat

19 mozs lva
77 19 78
saltem memoriã de se quam optimam efficiat : et no-
men apud omnes clarissimum Quẽadmodum dixit
alexander hercules progenitor noster fecit q̄ propter
uirtutem iouis filius putatus est . Quæ cum philippus
audiuisset ualde gauisus non frustra inquit alexander
aristotilẽ maximi fecimus et patriam ei stagirã in olyn-
thia instaurandã concessimus . Vir enim multis et ma-
gnis muneribus dignus est : si talia te de principatu ac
regno docet siue exponẽdo homerũ siue alio modo .

Socrates quem tu exaudi: tu scis multis an-
nis ante et senem et pauperẽ athenis fuisti
se. Interrogatus. Nũ persarum regem fœli-
cem putaret : : fœlix inquit fortasse id ta-
men non scire se affirmauit : quia cum eo nunq̄ esset
cõuersatus : nec eius mêtẽ nosset . Quasi non in auro
nec í ciuitatibus nec í regionibus nec í multis hõnibus
iperãdis sed í cuiusq; aĩo fœlicitas ip̄a cõsisteret . Socra-
tes q̄ ignorabat quo aĩo esset psarum rex : ignorare se
illius fœlicitatem ignorabat . Ego uero p̄stantissime í
perator q̄ tecũ sũ uersatus nõ mius fortasse tux nata
quã alius q̄ quis cõsciũ sũ . Nã tu et ueritate et aperto
aĩo magis gaudes q̄ fraude et aduatiõe . Voluptates
aũt ut hoĩnes aduatores suspectas habes . Labores ita
fers ut existimes eos uirtutis esse argũentum . Et quo-
niã te antiq; uiris familiarem et eorum quæ prudẽter

et acurate dicta sunt studiosam uideo aperte uirum be
atum dixerim qui cum post deos potestatem maximā
habeas optime tamē ea utaris. Nam cui uoluptatibus
omnibus perfrui laborē nullum experiri et in extrema
et desidia uiuere liceat: et ut breuī cōphēdamus q̄ qua
uult efficere possit: nō solū nemine p̄hibente: uerū eti
am approbantibus oībus. Is cum x̄gor iudex sit quā
q̄ legitime iudicant. Clemētior rex q̄ magistrarus q̄ i
urbibus obnoxii sunt. Iustior dux q̄ milites q̄ sequunt̄
Amantior laborum i oībus opibus q̄ q̄ nullis delitiis
abundant beniuolentior subditis q̄ filis parentes. Ter
ribilior hostibus q̄ iexpugnabiles et iuncti dii quomō
nō dicere possumus uiri huius fortunā nō solū ei sed
aliis oībus optimā esse. Nā priuatorū hoīnum cum po
testas parua sit parua est etiā eorum fortuna ac solius
eius q̄ eā habet: ac cui multæ ciuitates obediunt: cuius
snix multæ gentes gubernantur: ad cuius prudentiā
inumeræ ac diuersæ natiōes respiciunt si is talis sit oī
um hoīnum seruator et custos ē. Nā eius prudētia qui
omnia tenet iprudentibus p̄dest cum ea oībus consu
lat tēperatiā icontinentes tēpatos facit: cum ea oēs spe
ctet. Iustitiā etiā iniustis se impertit. Fortitudo autē
non solum minus aīosos seruat sed etiam efficit auda
ces nā nemo adeo timidus ē q̄ si illum sequit̄ q̄ cum fa
cile uincere potest non aūdeat: nemo adeo remissus:
q̄ desideat si eū istructū uiderit cui soli deus dedit ut i
peraret. Nēo adeo ipudēs ut p̄ ceteris quæ necessaria

Clemētior rex

115

*prudētia
notūm hōiū
facit*

sūt elaboret ī hoc aut nolit elaborare: qđ et homerus
dicere uidetur. Vbicunq; .n. de optio principe mentio
nem facit dicit: sub quo populi uirtutem adipiscunt.
Nā eiusmodi rex uirtutem dat: quæ aliis pulcherrima
possessio est sibi pernecessaria. Quis enim maiore indi
get prudentia quam qui de rebus maximis consultat:
quis iustitia exquisitiore quam qui legibus maior est?
Quis temperantia continentiore quā qui rerum omniū
licentiam habet? Quis fortitudine firmiore quam
is a quo omnia conseruantur? Quem magis uirtutis
opera delectant quam qui omnes homines animi sui
spectatores ac testes habētur: ut nihil efficiat quod ma
gis latere possit quam ī sole per tenebras ambulare. Nā
qui cætera omnia declarat etiam seipūm ostēdit. Quæ
omnia non ignoro longiori a me tempore dici oport
tere. Nec uerendū est ut ego qcq; a ssentādo dicere ui
dear q non paruā nec ī paruo tempore libertatis expe
riētīā dedi: q si cū mētiri propter metū necessariū ui
debatur solus uera dicere audebam cū piculo capitis
nunc cū omnibus uerum dicere liceat mētiar nullo pi
culo imminente: profecto ne licentiæ tempus per
spectum haberem nec adulationis. Et cum omnes
q aliqd sponte agunt uel pecuniæ uel gloriæ uel uolu
ptatis alicuius uel uirtutis atque honesti gratia id a
gāt. Ego a nullo unquam pecuniā accepi multis etiā
dare uolentibus et cum mihi pauca adessent non so
lum aliis ipartiri sed etiām effundere uideri poteram.
Verum ego quam uoluptatē capio cum tū adultores

Quis

Not. es

Adulatores

Nihil ad
lucron
vrg.

iplos uideam q̄ hanc artem exercent nihil adulatione
iniucundius confiteri quō enim iucundum esse pōt :
ut is iuste uituperetur qui alium iniuste laudet . profe
cto nec preclarū nec pulcrum uidetur adulari siue ho
noris siue uirtutis grā fiat . Nā omniū ut sic dicam ui
tiorum nullū inueniri fœdus pōt q̄ adulatio . Primū
enim quod pulcherrimum iustissimūq̄ est laudem la
befactat adeo ut non amplius credibilis nec uera uide
atur Et quod omnium grauissimum est uirtutis præ
mia impbis dat . Quare multo peius faciunt adulator
es quam qui nūmos adulterant Nā si nūmos suspec
tos illi ne uirtus credat̄ efficiūt . preterea malus et dicit̄
et uere stultus ē . Adulator aut̄ stulticia oēs exuperat :
solus enim ex iis q̄ ueritatem obscurant : falsa dicere
audet et iam is q̄ maxime illum mētiri sciunt . Nam
quis adeo rerum suarum ignarus : aut quis adeo
stolidus ē q̄ ignoret utrum labore an desidia gaudeat
et utrū auferendo aliis an iusta facienda lateat . Et utrū
uoluptatibus succūbat an hōestarū actionū amās sit .
Et cū maxiē laudando obseq̄ putet id mīme assegtur :
sed econtra potius odio habetur nisi q̄ laudant̄ oīo le
ues sint . Nā q̄ pauperē beatum et locuplerē dicit ipse
in primis mentitur : ei uero qui magnificatur pauper
tatem exprobrat Rursum qui fœdissimū ut pulcherri
mum laudat : quid aliud facit nisi quod fœditatem
ei profert Et qui mancum integrum dicit quō obse
quitur cum illum memorem faciat infortunii . Qui
uero stultum ut prudentem laudat is fortasse !!

|||

propter audientis ignorantiam uerisimilior uideatur:
et eo maius detrimentum affert. Persuadet eum ut si
bi ipse consulat et nihil prudentibus committat, qui ti-
midum ut fortem admiratur is ita laudati mēte utitur
ut ille ex ea persuasione fortitudinis opera agrediens
cito pereat. In uniuersum adulator deprehensus non
solum accusatur sed etiam odio habetur. Cum deridē-
do dicere uideatur quod si persuadendo quasi uera di-
cat non magnam gratiam assequitur quid gratificat
qui uera dicit? At longe quidem peior est falsis testi-
bus qui non corrumpunt iudicem sed tantummodo
decipiunt Laudator uero laudando corrūpit. Sed ego
ne apud eos q̄ calūniare uolunt adulatiōis crimē sube-
am. Et cum tu nolis in oculis laudari de optimo prin-
cipe dicam qualem esse oportet. Et quid ab eo differat
qui se principem affingit cum a principatu ac regno
plurimū distet. Quod si quis dixerit me eadē dicere:
id crimen mihi cū socrate commune erit. Dicunt enī
aliquando Hippia Heliensem cum aliquādiu socrate
audiuisset multa de iustitia ac uirtute differentē et in
exemplum ut solebat gubernatores medicos cerdones
ac figulos adducentem dixisse cū sophista esset. Rur-
sum eadem o socrates at ille ridens et de uisdem inquit
Tu enī ut uidetur propter excēlētē sapientiā nūquā
de eisdē eadē dicitis. Nobis q̄dē hoc ex optis unū uidet
q̄ qui mētiūt multa ac dissimilia dicūt. At qui uera

dicunt alia a ueris dicere non possunt Ego autem si meliorem magisque conuenientem tibi materiam uiderem ea profecto aggrederer, sed nec medicus alios sermones audire nec dicere rectius potest quam qui de corporis sanitate atque morbo sunt. Hii quidem salutis feri medici uocantur, gubernator alios quam qui de anni temporibus et uentis et astris pertractant. Hii enim gubernatorii dicuntur. Nec rex et princeps quam de principatu et hominum administratione. Quare de quibus socrates existimabat de his dicere conabor. Postquam socrates interroganti de felicitate respondisset, qui eam interrogationem fecerat rursus o socrates inquit. At tu hoc maxime scis illum omnium hominum qui sub sole sunt fortissimum esse nec minorem diis potestatem habere cui facilia sunt ea quæ nullo modo uidentur effici posse. ut si uelit pedestri exercitu mare peruium faciat. Flumina ab hominibus epota deficet. montes nauigabiles reddat. an non audiuisti Xersem persarum regem terram mare fecisse cum montem maximum diuideret et atho seperaret et continenti pedestrem exercitum per mare duxit Ipse curru uectus quæ admodum Homerus de Neptuno dicit. Et fortasse si militer delphines subter ratem natabant cum ille uehatur. Atqui nec hoc inquit socrates tibi facile dixerim num qui hæc facit maxima possit efficere ut tu dicis an minima: an omnino nihil? Nam si temperatus et fortis et iustus erat et cum mente faciebat ea quæ faciebat.

276

Albo

Num

fortem eum et maximæ potentix uirum existimo At si
timidus et stultus et flagitiosus et exlex et in contume
liam hæc omnia moliebatur contrarium mihi uidetur
Et imbecillior is qui ualde pauperes sunt nec unius
glebæ possessor quam alimenti gratia ligone contun
dat .ne dum montes maximos possit dissoluere ut tu
dicis Nam qui iram compescere quæ sæpe e minimis
rebus excitatur . qui turpissias cupiditates sedare . qui
mœstritiam pellere cum interdum nihil triste adfit . qui
labores fere etiam uoluptatis gratia . qui timorem
excutere non potest . qui nihil prodest i periculis ; sed
maxime obest . quomodo non ualde effeminatus est .
cum et a mulieribus et eunuchis superetur ? an tu eum
fortem dicis qui a somno qui omnium mollissimus e
uincitur : a quo sæpe sine uinculis impeditus . ne dum
ipse aliis . sed ne sibi quidem potest opitulari nec quæ
quam ad auxilium inuocare etiam auxiliari uolentiū .
At nonne illud scis o socrates eum maxie atq; optime
totius orbis parti imperare ? Nam præter græciam ita
liam et nonnullas alias gentes quæ sunt in europa cate
ros omnes subegit et toti asiæ dominatur usque ad in
dos . et ex iis multi ei dicuntur obedire . Lybiæ ex ma
gna parte imperat in europa thraciæ et macedoniæ .
Et hæc omnia tenet unde solus rex magnus dicitur .
At nec hoc quidem scio an rex etiam sit unius ciuita
tis uel uillæ Tu solus ergo inquit hæc non audiuisti

In ista mo
tpe adhib
222 6
p. 106
o. p. 106

Opus.

quæ omnes norunt? Audio inquit multos eadem di-
cere quæ tu dicis et græcos et barbaros sed quod me
scire non sinit tale est Nescio o bone uir nū his omni-
bus legitime iusteq; præsit ac talis sit qualem ego per-
sæpe dixi. Nam si clemens si humanus si legitimus sit
si comodum et salutem curet subditorum et cum felix
sit : et prudens ut dixi aliis felicitatem suam impertiat.
nec suum nec subditorū comodum labefactet sed
tunc maxime gaudeat et optime secum agi putet : cū
subditos recte habere uiderit . Ille profecto et poten-
tia magnus et uere rex est . At qui pecuniæ et uoluptati-
bus frudet et exlex est et iniustus et se solum auget
multa undiq; conquirens plurimis et maxis uoluptati-
bus perfruens experit laborum degēs in desidia . subdi-
tos uero ut seruos et ministros putans suarū deliciarū .
qui nullos boni pastoris mores habet qui non tectū .
non pascua pecori suo prouidet non a feris defendit
nō a furibus custodit sed uel ipse diripit et labefactat
uel cæteris ut hostium prædam permittit . Nunquam
ego hunc talem nec principem nec imperatorem . nec
regem dixerim : sed potius imperiosum tyrannum ut
aliquando Appollonius sicyonium tyrannum appella-
uit . quanquā multas terras habeat et multa scepra ei
obediant : Hæc ille dicere solebat semper ad uirtutem
exortans et pricipes et priuatos efficiens meliores Qui
uero post eū fuere similia dē pricipatu ac regno dixerūt

Rex scilicet
m

gr-81

sapientissimam eius sententiam secuti Sed primum no-
mina ipsa differentiam rerum declarant. Dicitur eni
principatus legitima hominum administratio .et ho
minum prouidentia secundum legem Regnum uero
dicitur principatus nulli obnoxius .Nam rex et impel-
rator nulli sunt obnoxii. Lex autem est regis decretum
His contrarius est tyrannus uiolentus et exlex hominū
usus eius sicut qui plus posse arbitratur . Ita nos existi
mamus et dicimus de pio ac diuino rege atq; iperatore
Tres enim gubernandi species clarissimæ sunt . quæ iu/
stitia et lege constāt: optio numine ac fortuna . Prima
quidem quæ maxime cōtingere uidetur et de qua nūc
agimus est . cum ciuitas uel multa gentes uel homi
nes uniuersi unius boni uiri uirtute ac sententia recte
administrantur . Secunda dicitur optimatū cū non u/
nus nec multi: sed pauci et optimi iperant . quæ ab illa
superiore et utili iam plurimū distat quod et homerus
intelligens dixit . Non opus ut multi sed princeps iper-
ret unus. Rex unus cui scepra dedit uenerādaq; iura .
Iuppiter ut quæ recta forēt ac iusta uideret Tertia quæ
minus contingere uidetur uirtute et tēperantia populi
clementem ac legitimum statum aliquando iam con/
secuturā sperat . Ea popularis status nominatur nomē
clemens et mite si contingat . Tres hos status tres alii
contrarii et transgressorii labefactant . Primus ac potē
tissimus est tyrannicus . cum pessimus aliquis iniuste
ac uiolenter cæteris oppressis dominatur . Post hunc est

vol

principatus
legitimus

3-6 pperis
gubnada

11

Amo ho
grm opto

paucorum ditio atque dominatus durus in primis et iniustus quorundam prædiuitum potentia et improbitate in multos atq; inopes. Post hunc est uaria et uniuersa uis ignare et sæper sæuiantis multitudinis et ab intemperantibus popularibus perturbata tanquã a graui ac sæua quadã procella quæ ab asperrimis uentis exagitetur. In is quidem multas miseras et calamitates quæ in utroq; eorum superiore tempore contrigerunt commemorare possemus. Sed de felici ac diuino statu qui nunc est diligentius persequendum uideatur. Multa itaque non obscura exempla multæ euidentiſſime principatus imagines existunt. et in armis et in examinibus í quo natura declarat præstantioris principatum ac prouidentiam in minores naturalē esse. Sed nullū nec melius nec manifestius quam uniuersū principatus exemplum esse potest qui a ioue optimo maximoq; gubernatur. Sed princeps primū dei cultor est ut q. ab immortalibus diis honorē maximū fidemque sit consecutus. Et maxime deum colit et non solum confitetur sed etiam persuadetur deos esse ut et ipse pro dignitate præcipes habeat. Et ita putabit suam prouidentiam et imperium aliis profuturū quē admodum et sibi Dona ab improbis nunquam accipiet Cum sciat nec diis iniustorum hominum uota et sacrificia placere. studebit is deos abunde colere nec unquã bonis operibus et iustis actionibus uenerari cessabit. Sed quæque illorū pro cuiusq; ui ac potestate

placabit, Virtutem rem piam uitium omne impietatē
putabit Et non modo eos facinorosos et sceleratos exi-
stimabit qui templa spoliānt : Et in deum maledictis
inuehuntur . sed et timidos iniustos incontinentes
stultos ac omnes denique qui aliquid cōtra dei potentiam
agunt . et nō solum credet deos esse sed etiam de-
mones et optimos heroes optimorum uirorū animas
e mortali natura immutatas . quam quidē opinionē
ipse confirmabit omnē ei cultum impēdens . Nec cum
maximis curis ac negociis premetur putabit se frustra
occupatum . sed id munus suum et artem esse . Et cum
quid aliud faciet existimabit id nec suū esse nec serium
cum uero hominibus proderit tunc se officiose facere
arbitrabitur . cum a maxio deo ad hoc munus consti-
tutus sit cui non obtemperare et grauare nefas est . et
maxie operationes eas sibi conuenire intelliget . Nemo
enim tam mollis tā uoluptatū amans est qui actione
sua etiam si laboriosa sit non maxime delectetur Nam
nec gubernator maritimis laboribus grauatur . nec agri-
cola agriculturæ opibus : nec uenator quibus uenādo
semper laborat . Et si ualde laboriosa est agricultura .
ualde etiā uenatō . quare nec ille laborem et molestiā
aliorum gratia recusabit . nec idcirco peius agere puta-
bit quod multos labores suscipiat et multa negocia p-
agat . Nam et solem uidet qui non minimus est inter
deos nunquam grauari dummodo propter salutem
ac uitam hominū agat quæcunque agit . Fortitudinē

continentiam prudentiã necessarias existimabit. etiã
hii qui iustitiam negligunt et tyranni esse uolunt,
alioquin cito peribunt et maxime si quo horũ uidebit
eos indigere Et quo plures inimicos habet et plures in
sidiatores: et neminem fidelem nec qui curet eo magis
si quo tempore seruabitur. Curandum et uigilandum
erit ne ab hostibus superetur. Nec qui ei insidias mo
liãtur ignorandum. omnino a uoluptatibus abstinend
um uentri somno: ueneri minime indulgendũ Vel
ei quod ab omnibus amatur dum nihil habeat insidia
rum: Hæ curæ et longe quidem maiores etiam occupa
tiones habendæ sunt. Et tam uereri uoluptates debet
quam sustinere pericula: et potius cum iustitia et uir
tute quam cum uitiis et iniustitia hæc omnia exercere:
et cum laude potius quam cum uituperio talis uideri
Et potius a diis et hominibus diligere quam odio haberi.
Et cum præsens breue quidem sit et homini incõpre
hensibile maximam uero uitæ partem memoria occu
pet p̄teriorũ. et spes futuri Vtrorum uirorum mentem
iucundam esse arbitremur et utrorum tristem et utro
rum spem confidere et utrorum pertimescere. Non
ne bonum principem iucundissimam uitam habere
necesse est? Vides in rebus omnibus id quod prestan
tius est a deo constitutum esse ut deteriori imperet
ac prouideat. Vnde artem inertia: uim imbecillit
ati prudentiam stultitia prouidentia et consilio

præfecit : Quibus rebus constat principatum nequaquam rem segnem esse sed laboriosam . nec ocio et animi remissione sed curis et laboribus habundantem Vnde qui nauis transuectantur quamprimum negligentes esse licet : non mare inspiciunt non ubi sint locorum sciunt . quod hinc intelligi potest quia tranquillo mari nauis / gantes alii alea ludunt alii cantant alii interdum commessantur . At si tempestas oborta fuerit continuo ad aperti euentum expectant . quidam consopiti non prius excitantur quam in portum deuenerunt Gubernatori necesse intueri pelagus : necesse intueri cælum : terram : nec quæ in profundo sunt ignorare oportet . quod si ignorauerit in petras scopulos et cautes absconditas incidet . Soli illi non licet nocte dormire . die uero non nunquam perbreue aliquid somni furatur : atque ad suspensum et ambiguum ut interdum clamet uel uela contrahant uel gubernaculum reducant uel aliquid aliud naualis officii nauent . Vnde etiam dormiens magis nauem curat quam qui ualde uigilant . In castris autem quisque militum sui solius arma cibum stratiua sanitatem et salutem curat . At imperatoris officium est ut omnes bene sint armati omnes regimine abundant et non solum homines sed equi saturentur . et nisi omnes habeant quæ necessaria sunt magis grauatur quam si ipse ægrotaret : illorum salutem non minus curans quam suam . Cum sine militum salute uincere non possit pro uictoria uero multi præstantes mori eligunt . Præterea

cum nostrum corpus stolidum sit sibi ipsi subuenire non potest : nec ut pro se curet a natura habet quod deficientē quidē anima nec per exiguum tēpus ualet perdurare. Sed quāprimum soluitur ac deperit anima omnes pro illo cogitatus mouet . omnes cūras suscipit et mœstitia uehementer afficitur . At corpus solum cū dolor adest sētit . Anima uero etiam antequam dolor aduentet angitur . non nunquam etiam exhorret : quāuis futurus non sit. Corpus quidem propter mortis horrorem nunq̄ sentit anima uero id intelligit ac multa patitur eruens id a laboribus a bello a tēpestate eruens a mari Vsq; adeo in ōnibus miserior est anima et magis laborat quā corpus : attamen principalior est ac diuinior. Atq; illud omnes confitebūtur fortiorē principaliorēq; esse uirū muliere mulieres tamē plurima officia domi exercēt exptes tēpestatū: exptes belli: expertes piculorū: uiris cōuenit militia : cōuenit nauigatio: necesse sub diuo elaborent: non tamen beatiores uiris mulieres dicendæ sunt . Nam qui ex imbecillitate uitam illarum imitati sunt ut Sardanapalus adhuc ifamis propter turpitudinē habetur. Sed quod maximum est uides quantum beatitudine sol hominibus præstet qui cum deus sit nūquam cesset nobis subministrare : et omnia facit nostri gratia . nā quid aliud dicemus solem operari quam ut hominum necessitatibus seruiat distermians anni tempora augens et nutriens omnia animalia : omnes stirpes ; suppeditans

Pulcherrimum ac suauissimum lucis spectaculum . sic
 qua cætera bõa siue cælestia : siue terrestria : siue quæ
 ad uitã pertinent nihil prosunt . In quibus dandis nun-
 quam defatigatur . Sed dicet quispiam seruitutem ser-
 uit ualde itolerabilem . Nam si uel paululũ negligat
 et ordinẽ præuaricet nihil causæ est quin totum cælũ :
 tota terra totum mare : totus hic beatus mūdus pereat .
 et fœdissima grauissimaq; confusio uideatur . sed nun-
 quam a pura continuataq; harmonia recedit quem t
 admodum si quis uoces concine tangat semper unam
 et eãdem uiam uadens . Et quoniam terra ad res gignẽ-
 das augendas et perficiendas calore indiget animalia
 quoq; et salutis et naturalis uoluptatis gratia indigēt .
 Nos præfertim multis indigemus . ille cū ad nostrã habi-
 tabilẽ accedit æstatẽ efficit . q̄ omia pducit oia nutrit :
 omnia proficit : ac diuinam et admirabilem homini-
 bus læritiam præbet . At cum nos alia contraria tempe-
 rie indigemus Nam corpora indigent ut frigore adu-
 nentur stirpes etiam ut condenscant : terra imbribus
 indiget : tunc rursus nobis recedit quantum satis est :
 et magna quadam conuenientia et obseruantia ad no-
 stram utilitatem terminos seruat Vnde si paulo pro-
 prius accedat quam necesse est omnia comburit . si rece-
 dendo paulo plus excesserit omnia gelu torpescunt
 Et quoniam ad ualidam immutationem tolerandam

h h' eoz pto amu affm lar
 ctanby h'is

imbecilles sumus paulatim hæc facit et quodammodo
latenter nos per uer asuefacit ut æstatem feramus Ut
autem hyemem feramus prius nos per autumnum
exercet ex hyeme paulatim fouens : ex æstate autem re
frigerans ut ad utrumque excessum sine molestia per
ueniamus : Et quoniam rursū lux uisu iucunda est : et
sine ea fieri nihil potest : dormiendo quietem agimus :
nihil lumine utentes quantum tempus ad uigilandū
satis est diē fecit. q̄tū ad dormiēdū noctē. Circū circa
terrā uadēs et nūc hos nūc illos q̄eti dat : nūc ab his q̄
luce non egit abscedit : nunc iis qui indigent apparet.
i q̄hus pagēdis nūq̄ defatigat. Et quoniā pulcherrimis
et clarissimis omniū deus nullo t̄pe hominum curam
negligit . profecto homo qui prudens et dei cultor est
grauari non debet. sed quantū in se est illius uim et be
nignitatem imitari Hæc qui putat non grauatur : sed
labores intelligit sanitatem : salutem et famam afferri.
Econtra uero delicias præterea labores omnia leuiora
faciunt : ipsas quoq̄ uoluptates maiores reddunt ac in
nocentiores dum post laborem sequūtur. At delitiæ la
bores grauiores efficiunt . Voluptates autem ipsas lan
guidiores ac debiliores reddunt. Qui sēper in delitiis
est et laborem nunquam attingit laborem nullum po
test tolerare uoluptatem nullam quantūcunque maxi
mam sentire . Quare qui labores amat et continens
est : nō solū i perio aptior : sed etiā uita iucūdiior ē q̄ q̄

longa q̄
rudi t̄pa
fara entur

||

||

||

econtra se habet. uigiliarum ac somni æque atque mi-
lites particeps est: quorum alii excubant: alii quietem
agunt. Imperator quidem et iis uigilantior est q̄ sepe
sunt in custodia. Is amicitiam rerum omnium honestis-
simam sanctissimamq̄ possessionem arbitratur. Non
enim tam turpe principi est nec tam periculosum pe-
cuniis carere quam amicis. nec tam apparatu exercitu
et aliis copiis felicitas seruatur quā fide et beniuolētia
amicorum. Nemo enim per se solus satis est nō modo
priuatus: sed multo minus rex. Nam quo plura et ma-
iōra peragat necesse est eo pluribus indiget amiculis et
maiore beniuolentia. Necesse enim ut maxima grauiā
que negocia uel aliis credat uel ea committat. Inter pri-
uatos quidem lex prouidet ne iniuriæ fiant. Cum qui-
bus uel contrahitur uel pecunia creditur uel domus
committitur uel in re aliqua communicatur. Is enim
damno afficitur qui iniuriam intulit. princeps uero
ne iniuria afficiatur non debet a legibus postulare: sed
a beniuolētia. Nam qui regibus familiares sūt et prin-
cipatum administrant potentissimi esse solent ab iis
aliter caueri: nisi ut diligatur non potest. Vnde non
cum omnibus tutum est temere potentiam communi-
care. Quanto autem quis fortiores amicos fecerit. tan-
to ipse fortior est. Considera quidem quod ceterorū
omnium quæ possidentur quædam necessaria solū et
utilia uidentur oblectationem uero nullam præbent.
quædam iucunda solum minime uero utilia. Econtra

mp. uno mala mag ab A. chyl

iucundorum maxima pars inutilis inuenitur . Et quæ
cunque necessaria sunt et utilia non omnino uolupta
tem possidentibus afferunt . quæcunq; uero delectabi
lia non continuo utilia sunt . Contra quæ maxime iu
cunda existimantur inutilia redarguuntur . Nã mœnia :
arma : castra : machinæ quamprimum habentibus
necessaria sunt Nam sine his seruari imperium non po
test . quam uero delectationem habeant excepta utili
tate non uideo . Pulcherrimi autem orti sumptuosæ
statuæ antiquæ et summi artificii picturæ . Aurei crate
res uariæ mensæ purpura ebur electrum unguentorū
odores et omnia uisus et auditus delectamenta quæ p
uocē fiunt uel instrumenta ad hæc mulieres formosæ
et pusiones . Hæc nullius utilitatis sed uoluptatis tãtū
gratia sunt comparata . Soli amicitie contigit ut re
rum omnium sit utilissima atq; iucundissima . Nam ea
quæ maxie necessaria uidentur ut arma mœnia exer
citus urbes sic amicis q; ea administrent nec utilia sunt
nec cōmoda sed ualde infirma Amici uero etiam sine
his utiles sunt . atque ea solum in bello utilia . iis uero
qui semper si fieri potest in pace uiuere debent inuti
lia et graua sine amicitia nec in pace uiui potest . Nã
uoluptates ipse quas dixi nullo modo iucundius com
municantur quam cū amicis In solitudine autem frui
iniucundum est nec id quisquam ferat : permolestum
quoque est cum iis communicare qui non amat Nam
que nam lætitia grata est : nisi omnia maxima adsint ?

quod nam conuiuium iucundum sine eorum qui ad
sunt beniuolentia ? quod nam sine epulantibus sacri-
ficiu diis acceptum ? Nam nec uenerea iucunda et
sine contumelia nisi amor accesserit congregantium
Et si quæras maxima hoibus beniuolentia ex eiusmo-
di re cõflat. Nã et multa amicitia cognomía sũt quæ
admodũ .s. et usus ; Nã quæ ex forma et pulchritudie
prouenit merito amor dicitur qui pulcherrimus deo-
rum est . Medicamenta quæ utilia sunt . agro-
tantibus sunt utilia . sanis uero inutilia . Amicitia uel
ro et sanis et agrotis semper est necessaria . Ea diuitias
conseruat puapertatem tolerandam facit illustrat fa-
mam ; infamiam obscurat ; et sola molestiam omnem
minuit ; bona omnia auget . quæ nam calamitas sine
amicitia toleranda ? quæ prosperitas sine amicis grata ?
quod si solitudo res tristis est et omnium terribilissi-
ma . non solitudo hominum ; sed quæ est amicorum
talis putanda est . quoniam eorum solitudo qui non
sunt beniuoli persæpe optima est . Ego uero nec pro-
speritatem ullam existimo quæ careat ; qui cum lateat
Nam facilius calamitas quantumlibet grauissima cum
amicis quam maxima prosperitas in solitudine perfer-
tur . Quare miserimum illum iudico qui plures in ca-
lamitatibus suis letos habet ; In prosperitatibus uero
neminem congratulantem . Nã cui plurimi et optimi
amici sunt et maliuolus nullus ; nisi pessimus et quem
multi diligũt et plures laudãt et nẽo potest uituperare

Quodam

Bohudo
myc

Nullus
Ga hri am

— oia qd

quomodo non perfecte felix est? Is enim cum multos
cōgratulātes habeat neminem in malis lætum habet.
Cum prosperitas ei in omnibus et amicorum multitu
do et nullus inimicus adsit. Quod si oculi si lingua si
manus denique hominum magnificienda sunt nō so
lum ut homines iucunde uiuant: sed etiam ut uiuere
possint: non mīus his amici immo multo magis utiles
sunt. Nam per oculos uix ea cernūtur quæ ante pedes
sunt per amicos uero etiam quæ in finibus terre sunt
prospiciuntur. per aures ea solum audiuntur quæ pro
pe sunt per beniuolos nihil quod necessarium sit non
auditur. Et lingua solum presentibus enuntiat. Mani
bus quoq; si quis ualde fortis sit non tamen plus ope
ris efficiet quam duo uiri. At per amicos cum omni
bus hominibus loqui potest et opera omnia exequi.
Nam beniuoli omnia illius commoda et dicunt et fa
ciunt et quod omnium admirabilissimum est quam
quam unus sit si multos amicos habet multa in eodē
tempore multa uidere et multis consultare multa etiā
audire et quod diis difficile est multis in locis simul
esse. ut nihil usquam illius prouidentia defertum relin
quatur nec minus amicorum oblectatiōes bonum ui
rum delectare possunt quā ulla eius iucunditas. Quo
modo igitur nō beatus est qui multis corporibus oble
ctari: qui multis mentibus consultare: multis ani
mis fortunatus gaudere potest. Quod si ambitiosi glo
ria studēt: si diuitia possidētes delectāt: sæpe diues erit

libertatis tot
pudt auro

qui bona sua amicis impartit . Periucundum certe est
liberis hoibus dare si abundes periucundum dona iu
stre accipere: si per uirtutem accipias . qui itaq; amicis
dat et ut dans et ut habens gaudet . Etenim uetus di
ctum est . Amicorum res esse communes : ac si etiam
boni probis non adsint . nihilominus tamen ea com
munia erunt . Sed princeps non in oñibus rebus excel
lere priuatos debet immo i plerisq; minus habere qua
illi . Ut ocii desidix remissionis in sola amicitia abun
dare debet atq; in ea maxime alios excellere: et magis
letari ut ametur a iunioribus quam parentes: magis a
senioribus quam filii: magis ab his qui cum consuetu
dinem habet quam qui se mutuo diligunt . Amans
praterea affinium: amans familiarium . Interdum etiã
potiorem amicitia affinitate existimat . Nam sine affi
nitate amici utiles sunt: affines sine amicitia nequaq;
Et tanti amicitiam existimat ut nullo modo putet fieri
posse ut amicus ab amico iniuria afficiatur . Nam si
mul ac aliquis iniuriari deprehensus est declarauit se
non esse amicũ . Nã quicumq; malũ aliquod patiũtur
id ab inimicis patiũtur q; cum dicerẽtur amici nõ erãt .
Qua in re eorũ ignorantia accusanda est: non autem
fugiendum amicitix nomen . Pater quidem filio affer
re iniuriam potest : et filios in parentes delinquere et
fratres inter se malo aliquo afficere . Et adeo amicitia
sanctã existimat ut deos et i amicitia trahere conet . In
his autẽ quæ diximus uidere est cõtraria oñia tyrãnis

adesset maxime in hoc ipso de quo agimus Tyrannus
enim maxime omnium amicitia caret qui prope qui
amicos facere non potest. Mali quidem malis suspecti
sunt a bonis uero odio habent quia autem odio habent inimicus est et
iniustus iniustus Nam illi iure eum odio habent in uero eadem af-
fectantes insidiantur. Quare peres quendam habebat qui
regis oculus dicebatur. Atque eum non praestantem sed
qualemcumque Ignorabat enim bonos omnes regis ocu-
los esse. Affinium et familiarum quomodo non excel-
lenter amans sit? Cum eos animae suae partem existimet
et non solum prouideat ut felicitatis suae particeps sit
sed etiam ut digni principatus socii uideantur. Qui
et summa ui studet ut non propter affinitatem sed pro-
pter uirtutem colere eos uideatur: hos maxime diligit
et necessarios putat. Amicitia enim propter aliquam dis-
fidentiam dissolui potest. Affinium coniunctio non
potest. sed ubicunque sint necesse affinitatis nomen
audiatur. Vxorem non modo thori et ueneris sociam
putat sed etiam consilii et totius uitae adiutricem. Felici-
tatem non uoluptatis sed honestatis causam existimat.
Virtutem non necessitatem sed uoluntatem. toleran-
tiam non miseriam sed tutelam: uoluptates ipsas labori-
bus auget: unde et maioribus illis perfruitur labores
consuetudinem leuiores facit. Haec et utilia et iucunda
existimat. uidet enim priuatos sed si sani esse: et usque
ad senectutem permanere debeant: nunquam otioso
et desidi corpori cibum afferre quorum alii artes exercent

quæ maximū laborē hēnt: alii fabri sūt alii nauū effe-
ctores: alii ædificatores: q̄ agrū hēnt agricultura frū-
dent: qui in ciuitatibus degunt: ciuile aliquid pertra-
ctant iis qui ocium agunt palæstræ et gymnasia plena
sunt quorum alii luctantur: alii currunt: alii aliud cer-
tamē exercēt et si pugiles non sint. Sed ut simpliciter
dicamus ille in omnibus excellit: eo quod non solum
propter corporis augmentum laborat. sed etiam ut
agat. aut enim prouidet aliquid: aut celeritate
anticipat: aut aliquid perficit quod non facile perfici
pōterat: Aut exercitum īstruit: aut regionem excolit:
aut urbem facit inhabitari aut flumina pontibus iun-
git: aut terram permeabilem reddit. Nec tam in pul-
cherrimis equis et armis et uestibus agendis quā et in
optimis amicis comparandis fœlicitatem putat: turpe
existimans ut peius se habeat ī captādis amicitiiis quā
priuati. Nam qui ex ōnibus hoībus fidelissimos eligē-
di habet potestatem et cui nemo fere est qui non libē-
ter obtemperet dummodo uti uelit: quomodo deridē-
dus non est si probissimis uti nolit: Nam multi poten-
tes: eos qui quomodocunq; proximi sunt et adulari
uolunt solū respiciunt. Cæteros uero omnes repudiāt
præsertim optimos. Hic ex omnibus delectum facit ab-
surdum putans non accersire nisi eos equos et indicos
canes si meliores sint. Hōinibus uero solum uti qui p-
ximi sint. Omnia huic adsunt propter quæ amicitia

contrahenda sit. Ad amicitiam enim laus ambitiosos
impellit: principatus cupidos imperii participatio: bel-
licosos bellici actus. Curatores rerum administratio
amicitiæ studiosos cōsuetudo: quis igitur magis potest #
princeps efficere? qui pluribus indiget procuratoribus?
q̄ maiora tribuit? quis ea quæ ad bellum attinēt credit?
a quo ampliores honores apud quem splēdidior mensa?
quod si aicitia uenalis est quis opibus abundantior ut
neminem habeat qui ei aduersetur Sed multis multi
morbi incidentes eorum animas corrumpunt ac im-
perii dignitatem labefactarunt. Nā alius cantu captus
gemitum ac luctum in theatris exercebat et regnum
suum negligens antiquos reges in scena admirabatur,
alius tybiarum modos adamauit. Optimus uero prin-
ceps nunquam talia continue audit: optimum iuuen-
tum uenationem existimat: Vnde corpus robustius et
anima fortior efficitur. In qua bellica omnia exercen-
tur. Nā in ea et equitare necesse est: et currere et atro-
ces feras sustinere et æstum et frigus perferre: saepe fa-
mem experiri et propter prædæ cupiditatem: Cum uol-
uptate quadā tolerantia assuefieri: non tamen in per-
fica uenatione quā illi i ortis quibusdam continentes
quotiens uelint tanquam i carcere feras occidunt. Cū
neque laborare nec periclitari quarant quæ procul
dubio et debilitate et subacte profunt. Sic enim et in-
ueniendi lætitiā et persequendi studium et ferendi
concertationē tollūt idē faciētes q̄ ii q̄ cū se bellicosos

e. Muzo

U

profiteant pugnã òmittetes captiuos domi obrūcat.

*Oratio lo
quenda*

Cradunt alexandrum non ualde ociosū cum Diogene ocium agente aliquando congressum. Nam ille macedōum et multarū gentiū rex erat. Hic a patria synope exul. Hæc multi et dicunt et scribunt ualde laudātes et admirantes alexandrum qui cum tantarum rerum dominus esset et eorum potentissimus qui tunc erant hominis pauperis quamquam tolerantissimi et mentē habentis congressum non fuerit aspernatus. Solent homines naturaliter gaudere cum prudentiam uident a maxima potentia et autoritate honoratam. Quare non solum uera de iis narrant sed etiam superaddunt aliquid et confingunt et pecuniã : honores : corporis robur : ac cætera talia a prudentibus detrahunt ut solū propter prudentiam in honore habiti uideantur. Ego uero ut uerisimile est illorū congressū fuisse enarrabo quando quidem a rebus aliis ociosissimus Alexander ut ferunt ambitiosissimus sed præsertim gloriæ amatissimus fuit et ut quam maximum nomen apud græcos et barbaros relinqueret : supra omnes homines curpiebat. Et non modo ab hōnibus sed etiam ab auibus et a feris in montibus uoluisset honorari. Cætera ònia aspernabatur non autem Persam non Scytham non Medumminem ex græcis : non ciuitatem ullam in hoc sibi existimans comparandam. Sentiebat omnes fere

animis fractos: et delitiis desidiaꝝ lucro ac uoluptatibus
deditos esse. Audiens uero quæ Dyogenes exul loque
retur et faceret. Interdum uiri paupertatem tenuita
temque contenebat ut qui iuuenis et in regali fastu ef
set educatus. Interdum illius fortitudinem constantiã
que admirabatur. Maxime autem famam æmulabatur
qui in eo statu græcis omibus notus esset et in admira
tionem haberetur et nemo qualis ille ambitione esse
posset. Et quod ipse macedonum Phalange et Thes
salorum equitatu et Thracibus et Pæoniis aliisque peri
multis indigeret. Si quo esset iturus: et quæ uellet asse
qui cuperet. ille solus et die ac nocte quo uellet rito
proficisceretur et quod maxima sibi argenti et auri ui
opus esset ut quæ uellet efficeret. preterea ut obtempe
rantes macedones et græcos alios haberet sæpe et uer
bis et muneribus principes ac cæteram turbam sibi con
ciliandam. Ille tæro neminem blanditiis ambiret:
sed uera õnibus diceret. Et cum ne unam quidem dra
gmã haberet quicquid uellet efficeret. et nihil propo
neret quod non facile assequeretur et eam solum uitã
uiueret quam optimam ac felicissimam arbitraretur:
qui nec cum illius regno nec cum persarum ac medo
rum opulentia paupertatem suam commutasset. et cū
õmes morderet ac tam facile et ociose uiueret. non tai
men minus esset nominatus. Putans itaque Alexãder
non parum sibi congressum uiri profuturum uisere at
que cū eo congredi cupiebat. Sed postquam Corithũ

uenit suscepta græcorū legatōe ac cæteris negociis
fociorū explicatis dixit suis se paululum ocii captare
uelle profectus itaq; est nō ad dyogenis portas: q; po
rtas nō habebat nec magnas nec paruas nec p̄priā do
mum quemadmodum diuites sed ciuitates pro domi
bus habitabat et in publico et in templis quæ sunt diis
constituta immorabatur. Domum putabat uniuersā
terram quæ comunis hominum lar et alūna est. Et cū
forte solus erat in craneo. Nō discipulos circa se ullos
habens: nec talem turbam qualem sophistæ et modula
tores et corearum magistri habent. Accedens itaq; ale
xander eum consalutauit: qui toruū aspiciens ut leo
iussit ut paululum facefferet ap̄ricabatur enī ad solē.
Alexander uiri quietē et audaciā admiratus est: quod
eius presentia mime esset permotus. Solent enim au
daces audaces adamare: timidos uero illos suspectos
habent et odere ut inimicos at ignauos accedunt et di
ligunt: illis ueritas et aperta reprehensio iucundissima
est. his mendacium et adulatio. illi libenter eos audiūt
qui uera dicunt. hii uero eos qui ad gratiam loquū
tur dyogenes paululum immoratus eum interrogat
num quicquam a se accepturus ueniat? num inquit
pecuniā habes uel aliud quicquā quod mihi ipertias
multa respondit et preciosa quorum uereor an parti
ceps esse possis: non quidem mulieres nec liberos nec
crateres nec lectum nec mensas habeo quemadmodū
dariū habere dicunt. Cui ille at non nosti Alexandrū

regem : nomen inquit a multis tanquam graculis cir-
cumuolantibus audio : Illum autem non noui, non
enim quo animo sit expertus sum At nunc inquit ani-
mum eius pernosces et propterea ueni. Nam me tibi
cognoscendum exhibebo et te uisam. Sed difficulter in-
quit me ut cæcucientes solem. Sed dic mihi tu ne ille
es alexander quem supposititium dicunt: qui cum au-
diuisset erubuit et iratus est. continuuit tamen sese: pe-
nituitq; in colloquium uenisse cum homie iactabun-
do et sinistro ut ipse existimabat. Dyogenes eum turti-
batum intelligens illius animum traducere uoluit. Ita
ut pueri talis traducunt. Cum itaque alexander diceret.
Vnde tibi euenit ut supposititium uocares matrem in-
quit tuam hæc de te dicere audio non ne olympias te
dicit non ex philippo ortū sed tracone uel ammonie
uel nescio quo deorum uel hominum uel ferarum: quod
si talis es supposititius certe es. Hic alexander sub-
ridens quantum nunquam antea gauisus est. Et non
modo non sinister sed omnium deterrimus: et solus
qui sciret obsequi dyogenes uisus est. quid igitur uera ne
an falsa tibi uideatur fama: Incertum inquit est. Nam si
temperatus si fortis es si iouis artem scis quæ ad regen-
dum attinet nihil prohibet te iouis filium esse. Et ho-
merus dicit ut fertur iouem deorum et hominum pa-
trem esse non autem seruorum nec ignauorum nec
improborum. Sed tamē timidus es et delicatus et illiberalis
nullā nec cum diis: nec cum patribus uiris affinitatem habes.

Handwritten notes:
Halep ad
fuit supposititium
adh dyogenem
1019

11

11

Nam thebis quidam sunt qui sati dicuntur: quibus co-
gnationis signum esse dicitur læcea quædam in cor-
pore: qui id signum non habet non uideretur esse de gē-
te fatorum: nonne etiam iouis filios putas signum ali-
quod habere in anima ut manifeste dignosci possint
num ex illo orti sunt nec ne? Eo sermone alexander
ualde gauisus est. Dehinc interrogat quo pacto optiæ
regi possit. Diogenes graue aspiciens nō enim inquit
male regere qui bonus sit potest: at rex optimus est for-
tissimus iustissimus a nullo labore nulla uoluptate su-
pèrabilis. An tu eum tum aurigam censes qui id exer-
cere nesciat. qui gubernandi ignarus sit eum tu guber-
natorem dices? Eum tu medicum putas qui medendi
artē non norit. Ille nec rex est etiam si id græci omnes
et barbari dixerint: et multa dyademata: multa sce-
ptra multa tiare ei iponant quæadmodū pueris expo-
sitis crepūdia ne ignorēt. ut igitur gubernari non po-
test nisi gubernatorie: sic nec regi nisi regie. Alexan-
der ueritus ne regendi imperitus ostenderetur. Et quis
inquit artis huius tibi præceptor uidetur et ut ea perdi-
scas quo eundū est. Cui Dyogēes at q alexāder si ue-
rus est olympiadis sermo: et tu e ioue natus es artē eā
tenes. Iuppiter. n. est q sciētiā hāc habet et qbus uult
impartit et quibus impartit ii iouis filii sunt et dicun-
tur. An tu sophistas existimas regendi artem tradere:
quorum plerique nedum regere sed ne uiuere qui-
dam sciunt. non ne duplicem scis esse eruditionem

110

Rex opti-
e fœderis
77 hys
a thebe labor
utro uolunt
Byzantio

110

alteram diuinam alteram humanam . Diuina quidem magna fortis et facilis est hūana uero perexigua hebes multa pericula multas deceptiones habens : quæ tamē ut illi assit necessaria est : si recte fiat . Hanc plerique eruditionem uocāt a pueris credo erudiendis . Et eum qui litteras multas habeat et græcas et persicas et syrorum et phoenicum : et multis libris sit familiaris : sapientissimum et ualde eruditum putant . Rursū cum in aliquos horum prauos timidos auaros inciderunt rem eam et eum hominem nihilipendunt . Sed alteram interdum eruditionem : interdum animi magnitudinem et fortitudinem dicunt . Vnde eos qui optimam eruditionem et animos fortiter eruditos haberent ut herculem illū antiqui sine eruditione dicebant . Sed nonne qui illam eruditionem habet a natura facile huius fit particeps : etiam si pauca audiat : et raro ea maxima et principalissīa perdiscat et ī animo seruet : quod quidem nulla res ei auferre potest non tempus : non homo : non sophista : non etiam ignis exurere : ac etiam si quis incenderit : quemadmodum herculem incensū dicunt : tamen eius doctrina in anima remanet quem admodum combustorum corporum dentes reliquo corpore consumpto dicuntur remanere . Non enim perdiscāt opus est : sed reminiscantur solum . Postea ita sciunt et norunt quemadmodum prius cum ea præcepta in ītellectu habeant Præterea si quis in uirum inciderit qui id tanquam uiam sciat facile addiscet et

Diuina eruditione

interdum eruditione

cū didicerit mox discedat: quod si tempus cū sophista
ignorante et iactabundo contriuerit. Circum agatur
iterdū ad orientē iterdū ad occidentē iterdū ad meridiē
trahetur Cū ipse nihil sciat sed coniectet: et multo pri
us ipse sub talibus iactoribus errauerit: quemadmo
dum indocte et lasciuie canes faciunt in uenatione quæ
cū uestigiū nō sentiant nec noscant alios et uoce et ge
stru decipiunt tanquam aliquid sentiant et uideant et
multæ eas clamantes imprudenter sequuntur: quarū
hæ quæ tacent solæ decipiūt quæ uero procaces ac stol
lide imitantes primas tumultuant et imitando etiam
alias decipiunt Tale quiddam inuenies in iis qui sophi
stæ uocātur quos stultorum hominum turba maxima
insequitur et intelliges sophistā ab eunucho nihil dif
ferri lasciuo. Alexander cū audiuisset admiratus est in
quo sophistam comparet eunucho: qua propter illum
interrogat Quia inquit sunt eunuchi quidam intem
perantissimi et maximi mulierum amatores qui cum
illis dormiunt: et maximam eis molestiam afferunt.
Sed nihil aliud fit et si dies et noctes cum eis congre
diātur. Sic apud sophistas multos inuenies indoctos
consenescere eorum uerbis longe magis deceptos quā
olyssē homerus in mari dixit et prius ad inferos de
scēdunt ut ille quam dicendo et audiendo boni fiant.
Tu uero postquam ita natus es si uirum doctū natus
fueris: satis est tibi ad rem et artem percipiendam una

*Summe Summe
piratissimi*

dies nec ultra multis uerbis et cauillationibus indigebis
Quod si nec iouem nec alium talem magistrum inue-
nies qui celeriter et aperte quæ facienda sint doceat, ni-
hil amplius: nec totam uitã in ieiuniis ac uigiliis apud
infelices sophistas contere. Hoc non ego nunc pri-
mum sed homerus ante me dixit. At non homeri cari-
minum peritus es Alexander ualde efferebatur quod
alterum homeri opus scilicet iliadem totũ sciebat ex
odysea uero permulta Admirans itaque interrogat.
Et ubi nam de iis homerus locutus est. ubi inquit ubi
minoa iouis conuersatorem dixit an non conuersari
est familiarem esse Nō ne iouis familiarem eum dicit?
ac si discipulum diceret: et num alias res eum discere
existimas quam regias et iustas: quandoquidem mi-
nos iustissimus omnium hominum dictus est. Rur-
sum q̄ dicit reges a ioue educatos et ioui amicos quid
aliud putas eum dicere quam hunc cibum qui est do-
ctrina et disciplina. At eum ita dicere existimas
reges a ioue educari ut pueri a nutricibus educantur
lacte uino et cibis et non scientia et ueritate? eodem
modo amicitiam non aliud quam eadem uelle et sen-
tire quod concordia quædam est. Sic enim inter ho-
mines amici uidentur qui omnium maxime concordet
sunt et a nulla re corrupunt. Qui igitur ioui amicus est et
cū eo concordiam habet quo modo potest iniustum quic-
quã concupiscere uel prauum et turpe cogitare? Hoc etiã

W
(The eagle)
Cochran
Papa
Ego a Ioue
P. 1. 2

ipsum uidetur significare cum aliquem ex regibus lau-
dat populorum pastorem dicens. Nam pastoris nullū
aliud officium est quam prouidere custodire et conser-
uare omnes non autem (me hercule) cadere iugulare
excoriare. Nam saepe cocus unus multas oues emptas
ducit sed multum cocus differt a pastore et tantum fe-
re quantum rex a tiranno. Cum itaque xerxes et dari-
us multam turbam agebant persarum et medorum sa-
carum arabum ægyptiorum in græcia perituram Vtrū
nec coci an regis officium exercebant prædam du-
centes occidendam Ergo magnus rex non uidetur
tibi rex esse: Cui dyogenes subridens non magis iquit
quam minor digitus. nec ego igitur si illū superauero
magnus rex ero? Non huius gratia inquit. Nam nec
ex pueris ille qui uincit reuera rex est cum ludunt. pue-
ri quidem uictorem regem uocant qui eum futoris
uel fabri filius sit: patris artem discere debet: sed fugiēs
cum equalibus ludit et tunc maxime studere se existi-
mat. nonnunquam etiam seruus dominum relinquit.
Et uos fortasse tale quiddam facitis quorum uterq;
pueros habet: qui inter se cōtēdunt Ille persas et asia
nos alios: tu macedonas et alios grecos Et ut illi pila in-
ter se coniectant. Et qui ictus est uīci dicit Sic tu nunc
darium coniectas et fortasse feries ac prosterne: perspi-
cator enim mihi uideris et qui cum illo antea fuere te
cū erūt et subigētur et tu rex omnium nuncupaberis.
Rursum Alexander tristabatur et dolebat nec uiuere

Offe - 60
pastore

179

fertur et tū nothus es ut gallus fortasse cæterorum pu
gnacissimus eris propterea q̄ nothus. Et quod nam
inquit alexander mihi bellum refert si quos dixi cæpero
Id inquit quod omnium inexpugnabilissimum est
bellum non persissitans nec lydisitans ut darius sed
macedonissitans et græcissitans. Ille turbatus anxius
erat ne quem in macedonia aut græcia sciret bellum
sibi parantem. Interrogat ergo qui nam est iste meus
hostis i macedonia uel græcia Tu inquit cum maxime
eum nosse existimes maxime ignoras. At ille dic ergo
qui nam is tandem ē? ne occulta Cui dyogenes dico
inquit sed tu non audis te tibi maxime inimicum et
hostilem esse quamdiu malus et stultus es. Atq̄ hic
est ille uir quem tu ualde ignoras Nam nemo malus
et stultus seipsum noscit: Non ne hoc primum apollo
etique iubebat tanquam difficillimum ut seipsum no
sceret. An non putas stultitiam consumatum et maxi
mum omnium morbum et detrimentum eē habenti
et hominem stultum ipsum sibi nocentissimum? Et
qui alicui nocētissimus et multorum malorum causa
est non ne eum illi inimicissimum atq̄ hostilissimum
confiteris? Ad hæc succēse sali scelestissimū me omni
um puta conuitiare ultra omnes et si tibi uidetur telo
traice: quod ex me solo et nullo alio ueritatem audis.
Nam omnes deteriores me et illiberaliores sunt Hæc
dyogenes dicebat nullo modo putans se quicquam ab
illo passurum sed plane sciens nihil fore. Scibat enim

alexandrū cū gloria īseruiret nūquā tale quicq̄ cōmis-
surum : dixit itaque ipsum nec regis signum habere
Cui alexander non ne inquit pauloante dicebas regi
nihil opus esse signis exterioribus (mediusfidius) iquit
dyogenes ut tiara et purpura. Ea enim nihil profunt.
sed opus est id habeat quod naturale est Sed quid est
inquit alexander quod aptum regi adesse uideo? Non
ne ab agricolis inquit audiūisti solum eum ex apibus
carere aculeo? quod sibi armis opus non sit. Nam nul-
la cum eo de imperio ambigit ac decertat Tu uero nō
solum mihi uideris ambulare sed etiam dormire arma-
tus. Non ne scis timentis esse arma fere? Nemo uero
qui timeat rex est non magis quam seruus : quæ audi-
ens alexander quasi telum e manu dimisit. Hæc dyo-
genes dicebat exortans eum ut beneficio et iustitia po-
tius quam armis confideret. At tu ira in animo fers
ualde acutum et grauem et uiolētum aculeum Quin
abiicis ista quæ nūc habes et penulam summēs prestā-
tioribus te obtemperas. Ridiculum dyadema circum-
fers paulo post fortasse tiaram et cristam emittes ut
galli. Nōne sacrum festa scis quæ persæ celebrant &
quo tu nunc exercitum paras. Ille mox īterrogat quæ
nam festa (uolebat enim rex persarum omnes scire)
Capiētes aliquem unum damnatorum ex uinculis
in regis solio collocant regiam ei uestem dantes: ramē
sinunt ut iubeat bibat. in delitiis sit. regis pellicibus

II
Sotocylus
dyogenes ad
alexandrum

de Thrasyllo
hæc glo
P

dyogenes
de Thrasyllo

titatur .ac denique nemo eum quæ uellet facere per il-
los dies prohibet .postea uero uicentes ac flagellantes
suspendunt Sed cuius hoc rei signum et quare a peri-
sis fieri existimas ? Non ne quia per sepe stulti et im-
probi homines potestatem hanc et nomen assecuti .
Postea aliquo tempore contumeliam afferentes turpis-
sime pereunt ? non ne cum homine e uinculis eximunt
par est Vt qui rerum ignarus sit gaudeat et se beatum
putet ex iis quæ fiunt ? si uero sciat lamentetur et seq-
nolit ? sed potius manere in compedibus ut erat . Tu
igitur o stultissime ne prius regnum aggrediaris quã
regere scias Ac satius tandem est nihil iubere : sed solũ
modo ipsum uiuere ac pelliceam uestem induere Cui
alexander ergo me pelliceam capere iubet qui ab her-
cule ortus qui græcorum ac macedonum princeps sũ
maxime inquit ut progenitor tuus qui nam inquit
progenitor ? Archelaus respondit .an non pastor fuit
archelaus ? an non cum i macedoniã uenit capras age-
bat ? Vtrum ergo hoc eum in purpura an in pellicia fe-
cisse arbitraris ? Alexander effuse ridens de oraculo in-
quit o dyogenes dicis ? Ille uultu acerbo quod nam
iqt oraculũ ? Nescio ego qdẽ nisi q archelaus pastor
fuit Sed si tu a p̄sentibus rebus et a fastu liberabere rex
eris nō uerbo fortasse sed ope : et uices nō solum hoies
oēs sed et mulieres quẽadmodũ hercules quẽ tu p̄gei-
torẽ tuũ dicis .cui alexãder q̄s mulieres nũ amazõas di-
cis ? illas iqt supare nō ẽ difficile sed aliq̄ gẽus omĩno

*h. alexander
et p. hercules
capras*

*age capras
pastor*

*amazon
amazon*

grate ac sæuum . an non libycam fabulam audiuiti ?
Quo negante prompte deinceps ac iucūde narrat uol
lens illum consolari ut nutrices pueros consolantur
postquam eis uerbera intulerunt Et ut eis obsequan
tur fabulam aliquam enarrant Recte itaque scio non
prius te regem futurum quam dæmonē tuum placate
ris et colens ut decet liberum herilem ac regium fece
ris . quem tu nunc seruilem illiberalem ac prauum ha
bes . Hic Alexander illius uirilitatem atq; intrepiditatē
tem ueritus ac plus eum ceteris oībus scire existimans
orare cœpit ne sibi inuideret sed diceret qui esset suus
dæmon : et quomodo eum placari conueniret sperat
bat enim aliquod dæmonis nomen se auditurum . Ut
illi sacrificia et piacula debita faceret. Dyogenes turba
tum eum et animo suspensum animaduertens illude
bat et pertendebat si quo modo posset a fastu et glori
ria retrahere Nā eū interdū lætū interdū tristē et aīo ua
rium sentiebat . Ut aer est cum ex eadem nūbe pluit
et splendet sol. Intelligebat enim modū ī quo collo
quebantur non admodum ei placere cum neminem
unquam uehementem et grauem hominē audiuisset
sed solum sophistarum uerba et alta et magnifica ad
miraretur. uolens itaq; illi gratum facere simul etiam
ostendere q; ita rationem attollere posset quoniā sibi
uidetur ut equum docilem et obedientē Sic de dæmoni
bus ortus est . Boni et mali dæmones q et p̄spera et
aduersa homibus afferunt in hoībus sunt. Nā p̄prius

11
Alexander
H. 111
111

11 unius cuiusque animus ipſus dæmon et genitus eſt: bo-
ni et prudentis bonus dæmō mali malus . liberi liber .
ſerui ſeruus . magnanimi ac regii regius . humilis et
ignauī remiſſus . Sed nūc per ſingula diſcurrens multa
uerba exaggerem comuniſſimos ac . maniſeſtiſſimos
dæmones dicam Aquibus omnes et tyranni et priuati
et pauperes et diuites et gentes et ciuitates ut ſic dicen-
dum ſit aguntur Tunc ualde intrepide et alte reliquū
ſermonem perſecutus eſt multa o alexander miſerorū
hoīm corruptelæ multa uitia ſunt ac tanta fere quanta
uix perſequi poſſemus et reuera ut poeta inquit Nec
tam terribilis ulla fandi ratio eſt . Nec fors nec ira cæli
tum innectum malum : Quod non natura humana
patiēdo ferat Sed cum tres uitæ ut ſic dicam obtineāt
in quas pleriq; incidunt Nulla cogitatione me her-
cule conſiderantes et probantes eas ſed imperu quodā
temerario et fortuna delati: totidem eſſe dæmonas di-
cendum eſt quos iſdocti ſequuntur et colunt alius aliū .
Vt malum et furentem chori ducē malus et laſciuus
chorus . Harum quas dixi alia iucūda et delicata eſt
circa corporis uoluptates Alia auariciæ ac diuitiis dedi-
ta Tertia ambabus inſolentior ac turbulentior ambu-
tioſa et glorioſa quæ certiorē uehementiorēq; tur-
bationem et inſaniam oſtendit ac ſeſe ut boni amatri-
cem decipit . Age itaq; quemadmodum elegantes ima-
ginū effectores breui eorum cogitationem et artem fe-
runt non ſolum dum deorum natura humanis ſpēbus

effingunt. sed etiam aliarum rerum nam sæpe fluuios
hoibus similes pingunt. Nonnunquam fontibus tra-
dunt mulierum formas. Insulas quoque ciuitates ac fere
omnia quemadmodum homerus scamandrum sub
uortice loquentem facere ausus est Illi uero uoces si-
mulacris non addunt sed speties quasdam proprias et si-
gna naturalia. Ut fluuios iacentes et plerumque nudos:
barbam multam demittentes et myrica uel arundine co-
ronatos. Nos uero non peiores nec deteriores in ser-
monibus nostris uideri debemus: quam illi in artibus
suis in modo triplicis dæmonis effingendi atque expri-
mendi tres uitas ostendentes contrario habitu et
conuerso modo quam physiognomonum peritia atque
diuinitio faciat Nam illi a forma atque figura mores
cognoscunt et denuntiant. Nos uero a maioribus et
operibus formam et effigiem trahimus. nihil itaque turpe
nec odiosum uideri debet si nos ad ostendendam uitarum
absurditatem improbos magis attingamus. Et si poe-
tis et aliis artificibus comperando undecumque exēplo-
rum et imaginum copiam comparamus. Ut si quo-
modo possimus eos a uitiis et malis cupiditatibus auertē-
tes ad uirtutis et uitæ melioris amorē studiūque pducāmus
uel sicuti nonnulli circa cerimonias et piacula facere solēt
becates irā placātes et propitiā facturos dicentes de his
multa et uaria miracula ante piacula narrāt ostēdūt quæ
ab irata dea missa eē dicūt. Dæmō ergo auarus cū sit

Dæmon
Auarius

Non ne tristis et uisu obscurus i habitu humili et igno-
bili ab artifice non malo effingetur? Præterea squali-
dus sordidus nec filios nec parentes nec patriam amas
nec affinitatem ullam putans nisi pecuniam qui deos
ideo colit ut magnos sibi thesauros commōstrēt fami-
liarium uel affinium mortem expectat ut hæreditare
possit: Festa uero damnum et uantum sumptum existi-
mat. nunquam ridet implacabilis omnes suspectos
omnes noxios habens nulli credens semper ad rapinã
spectans. semper digitos mouens uel suas uel alienas
pecunias computando. In cæteris ignarus indoctus di-
sciplinam et litteras deridet nisi quãtum ad computa-
tionem et contractus attinēt. Nam cum dis merito cæ-
cus dicatur et pingatur. Cæcior est qui diuitiis studet
qui ad omnia possidenda rabie quadam ducitur. Et
nihil amittendum putat nec quemadmodum magnetis
lapis solum ferrum ad se trahit: sed etiam es plum-
bum. et si quis arenam obtulerit uel lapidem id arripit
ac semper fere utilius ac præstabilius habere quam nō
habere arbitratur. maxime circa argenti possessionem
abstractus et itentus die ac nocte iter facit et lunæ cur-
sum assequitur. inimicitias odiū maledicta nihil curat
immo ornamētū Et exercitationem id existimat. argē-
tum uero quia in breuissimo comprehenditur uim di-
uitiarum credit. hoc igitur sequitur hoc undiq; con-
quirit. nihil nec cum dedecore nec cum contumelia
refusat nisi quãtum supplicia suspicatur. At qui

11

Lung. riq
Sep. gur

abstinentior uideretur metu retentus inutilis canis ani-
mum habet: qui si latitaturum se speret alia rapit alia
in spectat inuictus tamen abstinet propter custodum
assistentiã Sic igitur hic uisu breuis: uigil seruilis nun-
quam rideat semper cum aliquo iurgia et contentio
nes exerceat: et modo et habitu lenoni persimilis impu-
denti et tenaci tinctum palium amicto unius ex me-
retriciibus quas scimus. Hic dæmō turpis et indecorus
amicos et sodales: imo seruos et ministros ònino lædit
et dedecorat siue in priuati siue in regis habitu depre-
hendat. an non multos uideas qui reges dicuntur et
caupones et publicanos et lenones esse. Dromonem
et sarambrum quia athenis cauponantur et ab atheniẽ-
sibus caupones uocantur iure sic uocari dicimus. Da-
riũ uero superiorem quia fufis ex babylone cauponiã
exercebat adhuc persæ cauponem uocant non tamen
iure nam proprium huic præter alios dæmones accidit
qui interdum occupat animam et tenet interdum se-
quitur propterea q̃ omnis cupiditatis famula et inexten-
sibilis ministra ẽ opulentia Sed hic infœlicis hoĩnis
menti præsidet nec ad uoluptatem nec ad famam ullã
diuitiarum possessionẽ refert nec ut expēdat et utatur:
sed eas in utiles et in glorias seruat: et reuera in aliquo
recondito et obscuro conclauĩ inclusus tenet. sed sint
sane hæc. Secundus uero dæmon et eius uir est qui sa-
crificia uoluptati defert et deam hanc colit et admira-
tur. muliebrem proculdubio deã hic uariis ẽ multiplex

odoribus et saporibus inexpletus . Hic circa auditum
et omnia spectacula quæ uoluptatem afferunt Item
circa tactos molles et iucundos et balnea quotidiana
et res ad nullam utilitatem . Præterea circa molliū ue
stium tractus et accubitus elaboratas et misteria exq
sita in cupiditatibus et usibus oībus ualde effusus . Præ
cipue circa uenereorum incitatum et ardentē insaniā
in mulierum ac marium permixtionibus plurimisq; in
fandis et obscenis fœditatibus ad hæc omnia ducens et
ductus nihil non iurandum nihil non faciendum pu
tant . Nunc unum horum ponimus qui omnes hos
morbos et animæ incontinentiam recipiat ne multum
examen aggregemus adulterorum dæmonū qui uinū
escas et alia innumera adamant . Sed simpliciter unum
dæmonem ponimus intemperantē et uoluptatis seruū
Cur si aliquunde affluat et submīstretur regalium opt
um copia uel aliquæ priuatæ facultates suppetant in
multis ac magnis flagitiis usq; ad senectutem inuolui
tur q; si minus cum cito quæ habet absumpserit pau
per incontinens et lasciuus in libidine et inopia graui
ter destituetur . Hic si quos sub se tenuerit in mulie
brem figuram ac uitam transformat sicuti fabulæ ex
hoībus in uolucres aut feras dicunt imutatos : si tali
uoluptate fuerint superati Quo in genere dæmon qui
debilis et timidus est ad muliebres morbos et alia pū
denda in quibus dānum et obprobrium est facile ad
ducit . Vbi uero uoluptatum supplicia insunt quæ delin
quentes uel pecuniis multent uel uinculis et morte

p̄niāt non ualde impellit . Qui uero impudentior et
audacior est ad omnia prorsum et diuina et humana
preuaricanda adducit Rursum debilis ac timidos et
nullos uiriles actus attingit: sed publica et ciuilia nego
cia iis concedunt qui melius uiuunt dedecus suum cōt
fessus . Proteruius autē et intrepidus omnes contume
lias omnia obprobria perfert et testa ut aiunt inuersa
imperator aut orator uidetur clarum et grande clamit
rans: quemadmodum qui scænas agunt et interdum
muliebrem amictum abiciens militis alicuius uel ora
toris stolam arripit et sycophonta et terribilis aspectu
incedit. Num mascula et elegans huic dæmoni forma
conuenit an potius uida et mollis ? quare propriam ei
figuram tribuamus non tamen uirilem nec terribilem
qualem saepe ipse sibi affingens iduit. Procedat medi
uiffidius delicatus unguenta et uinum spirās ueste cro
cea multo et inordinato risu ebrio et lasciuia tomme
satione quotidie commessanti persimilis corona uaria
coronatus in obliquum delatus saltans et fœmineā
et inconcinam cantilenam canens ab impudicis ac la
sciuis mulieribus ducatur quæ cupiditates dicuntur
alix alio ducentes nullam earum repellens nulli cōtral
dicens sed prompte et ultro sequens . Hæ illum furen
tem cum cymbalorum et tiliarum cantu agentes stu
diose præcedant . Ille clarius et intemperantius e mei
dio mulierum clamet uisu albus delicatus laborum
et sereni ignaral collo prono udis oculis molle

Suopanta

||

pos

aspiciens semper corpus contemplans animo et eius
mandatis nihil intentus. Hunc si sculptor uel pictor
uelit effingere nulli similiorem efficiet quam regia syl
rorū cum eunuchis et pelicibus interius imorati in ex
ercitum in bellum in forum nunquam exeunti Hunc
deceptio ualde formosa et facunda deducat quæ subri
dens et pollicens illum ad ipsam foelicitatem perductu
rum in baratrum ac sordidum cenum præcipiter ubi
eum cum coronis et ueste inuolutum dimittat animæ
huic domino seruientes ac talia patientes erant inuita
quæcunq; ad labores timide et imbecilles sunt quæcun
que uoluptatibus et corpori indulgentes turpem ac ui
tuperandam uitam degunt quamq; eam non eligant
sed inducantur Post hæc ratio uidetur postulare ut iā
tertium qui est ambitiosus in certamen adducamus q̄
nunc nō ualde acriter decertabit et si naturaliter cō
tentiosus sit et in ōnibus uelit præstare Nam nō ei de
gloria nec de honore ē præsens disceptatio sed de plu
rima et iustissima ignominia Age itaq; qualem figu
ram formamq; ambitiosi dæmonis effingemus Num
pennatam et aeriuiagam prout eius mores et cupidita
tes sunt quæ uento deferuntur? quales boreæ filios pic
tores pingunt leues ac sublimes qui cum patris auris
cursu decertant? At illi cum uellent eorum uim osten
debāt. Et cum argonautis navigarunt et alia non mi
nus quam cæteri peregerunt Hic contentiosorum ho
minum patronus est semper sublimis .numquam ter /

29 Demon
Ambrosio

Poma

ram nec humile quicquid contingens . altus elatus . qui
cum serenitas et tranquillitas fuerit uel zephyrus alii
quis placidus perflarit semper magnus ac magis exultat
et in ipsu in aerem euadit . per sepe etiam in tene
brosa aliqua nube latitat . cum metus uel dedecus alii
quod sibi inciderit ab iis quos ipse colit et obseruat et
fœlicitatis suæ fecit auctores . Sed nec a glis nec gruibus
nec alii cuius naturaliter p̄similis uidetur in iis quæ ad
rutelam ac firmitudinem pertinent sed potius uolente
icari ruine conferri potest . quã dedali patris artem .
qua consequi non potuit aggressus et iuuenili iactan
tia a stris altior ferri uolens breue tempus fuit incolu
mis liquefacta cera et uinculis relaxatis Vnde pelago
cognomem dedit ubi cadens euauit Et ille debilibus
et reuera leuibus pennis fretus idest honoribus et lau
dibus sibi factis fallaciter et instabiliter fertur et homi
nem eius æmulatorem ac ministrũ fert Vt nunc aliis
altus et beatus nunc rursus humilis ac miser uideatur
et primo ac maxime sibi . Quod si cui non placeat
ut eum uolucrum faciamus graui et uolente iuxionis
rotatiõis ac necessitati comperabimus et effingemus q̄
rapido rotæ impetu ac ui circumrotatur quod non im
proprium ut spero nec longe a sapientibus atq̄ ele
gantibus comperationibus erit . Rota namq̄ gloriæ cõ
peratur quæ motu et imitatione ualde faciliter circum
fertur et in circumductu plures figuras cogit animum
suscipere a se fictas quam figuli rota Talem itaque

hoiēm circūlatū et circūuolutū turbæ et populorū adu-
latorēi cōtiōibus uel i laudatōibus regū et tyrānorum
quæ cultus et amicitia dicūt q̄s nō naturæ et uitæ grati-
a miserādū putet. mīme tamē eū dico q̄ cū optimus sit
magnā hoīm multitudinē suadēdo et orādo beniuole
ac iuste moderari et ad meliora deducere conat̄. Sed iā
hic dīmō finē hēat nedū amictus et formal et alia ei cō-
uenientia tribuimus in finitā uerborū exaggreatōnē
faciamus. Sit eius habitus contentiosus: stultus: tumi-
duſ iactantia æmulatiōe ac cæteris talibus duris et acer-
bis affectibus proximus. Hæc enim omnia communi-
cabilia dura et acerba necesse contentiosum consequi-
antur. Par est etiam ut is ualde immutetur et men-
tem inæqualem habeat cum rei seruiat inæquali et fre-
quentius et continuatius lætus et tristis sit, quam uena-
tores. illis enim hoc plurimum accidit cum nunc ue-
natio appareat. nūc rursus euanescat. Nam cum lau-
datur et cōmendatur tūc animo crescit et germinat et
admirabilem magnitudinem suscipit: quemadmodū
athenis sacrum oleæ ramum una die germinare et ma-
ximum fieri dicunt. Ille quoq; risum cito contrahitur
deprimitur ac decreſcit si q̄ uituperatio uel mæſtitia
inciderit. hunc dæmonē etiam deceptio sequitur oīm
facundissima: non sicut ea quæ auari est uel uoluptuo-
si: qui nihil clarum orōne possunt polliceri nec a se de-
ceptos ad preclara et elegantia deducunt. sed solum
eis bonorum nomen nominant et afferunt. Huius au-
tē deceptio extollendo ac blandiendo se eū ad uirtutē

*habitus ab eo
deus*

*admirabilem
deus*

*facundissima
deus*

et ad famam per cōtentionem adducere pollicetur .
 Rursum hic periclitatur ne in eadem ixiōnis fabulam
 incidat quem dicunt cum beatas iunonis nuptias con-
 cupisceret cum nube quadam tenebrosa et caliginol-
 sa congressum inutilem ac difformem sobolem proge-
 nuisse genus centaurorum uarium et calamitosum .
 Nam qui ab amore gloriæ aberrat cum opiniois cupi-
 ditate congressus non intelligit reuera pro diuino et
 uenerando congressu se cum nube congregari . Ex qui-
 bus nuptiis et congressu nullum commodum nec uti-
 le prouenit : sed miraculosæ quædam et irracionales
 et centauris perfimiles concionatorum uirorum in re-
 bus publicis pertractationes et sophistarum cōscripta .
 Nam peregrinorum centuriones : sophistæ : et concio-
 natores dæmoni illi tribui debent et illius portioni et
 societati adnumerari . Imperatores uero preceptores
 et ciuiles uiros secerno a predictis . Sed iam executus
 sum eos qui a singulis dæmonibus aguntur : sæpe tamē
 eundem duo uel omnes sortiti sunt . unde contraria in-
 ter se iubent minantes nisi pareat magnis se illum dā-
 nis affecturos uoluptuosus enī dæmon iubet ut omnia
 in uoluptatibus absumat nec auro : nec argento : nec
 rei cuiquam pareat . Auarus uero et tenax non finit
 sed deterret et minat si obtēpet famæ : siti : paup̄tate et
 iopia piturū : et huic pugnat ut obsistat . Nā uolupta-
 tis et gloriæ amatores nūq̄ possūt cōcordare nec idem
 dicere . Nam ille gloriam despicit et illud sardanapali
 elegiū sæpe pfert . hanc habeo que edi quæq̄ exaturata

III

voluptuosus
 Pini Simon
 Aarg Ver

II

libido Hausit. at illa manent multa et preclara relictæ.
Et sæpe mortem ante oculos ponit cum nullam ampli
us uoluptatem sentire poterit. Gloriæ uero cupidus
abducit et a uoluptatibus retrahit. obprobria conui
tia proponens. Cum igitur non habeat quid faciat et
quo se uertat et occulter sæpe in tenebras refugit et
alteri obsequi conatur. At ille eum deregit et in medi
um trahit ita profecto discerptus et distractus et in cõ
tinua secum a nimi seditione necesse ad omne infortu
nium ac miseriam perueniat Nam quemadmodum
morbi inter se impliciti cum contrarii uideantur gra
uem ac dubiam curationem efficiunt. sic implicitis et
permixtis inter se animi affectibus eueniat necesse est.
Nos uero iam pura et meliora armonia imutata opti
mũ ac tẽperantẽ dæmonem ac deũ decantemus: a quo
ut disciplinã et saluberrimos sermões assequeremur ac
participarẽs parca uoluerũt Nã nobis a deo factæ sũt.

FINIS . . .

Dionis opusculum aureum ac penitus diuinum expli
cit accuratissime per PLatonem De BENEDICTIS im
pressioni traditum BONONIE Anno domini Mcccl
xxxiii.

REGISTRVM

a . b . c . d . e . f .

Omnes sunt quaterni excepto ultimo qui cõtinet fo
lia duo idest est duernus LAUS Deo: .

